LATVIJA
Latvian Newspaper

Published twice weekly. Authorized by EUCOM HQ. Civil Affairs Division 14-th July 1947. AG 383. 7 GEC-AGO Editor: Kārlis Rabācs. Printer: „Schwäbisches Volksblatt" Günzburg/Donau Bürgermeister — Landmannplatz 7. Population to be served: 20.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 18 (123)
Piektdien, 1948. g. 5. martā

Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabācs, vietn. A. Liepa. redaktori: Z. Bārda, M. Culītis, H. Mindenbergs, A. Šmits. Adrese: Günzburg/Donau. „Latvija". — Tālruņi: apg. 84, red. 50, spiest. 92.

Somijas valsts prezidenta vēstule Staļinam

Pesimisms Skandinavijā, bet somi paši vēl cer

IEILGST SOMU-ANGĻU TIRDZNIECĪBAS SARUNAS LONDONĀ

Lai gan ne Somijas valdība, ne parlaments līdz ceturtdienas rītam nebija paziņojis savu viedokli Staļina piedāvātā militārā pakta jautājumā, ir zināms, ka, izņemot galēji kreisos, visas somu partijas ir pret šāda pakta slēgšanu. Pēc „Daily Mail" speciālkorespondenta ziņām, Staļins nav noteicis termiņu atbildes sniegšanai un Helsinkos sagaida, ka priekšlikumu pārrunās Somijas parlamentā. Somu tauta izturas ļoti mierīgi un, kamēr novērotāji rietumu zemēs vērtē Somijas izredzes ļoti pesimistiski, paregojot tai Čechoslovakijas likteni, paši somi joprojām apliecina ticību, ka viņu zemē notikumi attīstīšoties citādi.

Pirmā no Somijas politiskajām partijām savu viedokli paziņoja konservātīvā partija, kuras līderis Arvo Salminens preses konferencē pateica, ka partija vienojusies vispirms ieteikt valdībai noraidīt krievu aicinājumu pārspriest militāru paktu, bet gan pieņemt aicinājumu sarunām par draudzības līgumu. Viņš piebilda, ka, pēc konservātīvās partijas domām, jau miera līgumā ar Padomju Savienību iekļauti pietiekami daudzi militāri pienākumi Somijai, lai militāra pakta noslēgšanu varētu uzskatīt par nevajadzīgu. Zemnieku partijas parlamentārā grupa pēc ilgas apspriedes nolēmusi nepieņemt Staļina priekšlikumus pilnībā, bet gan sagatavot kādus pretpriekšlikumus. Sociāldemokrati izšķīrušies līdzīgā garā un oficiāli brīdinājuši somus nepakļauties komūnistu partijas provokācijām. Valsts prezidents Pasikivi, pēc BBC informācijas, tomēr izteicies, ka vilcināties nevajadzētu, jo vilcināšanās varētu stāvokli pasliktināt. UP ziņo, ka Somijas vēstnieks Maskavā Sundstroems ieradies Helsinkos, bet paskaidrojis, ka pēc Staļina vēstules publicēšanas viņam vairs nekādu sarunu ar padomju valdības pārstāvjiem nav bijis.

Helsinkos notikušas vairākas ārkārtējas valdības sēdes. Pēc sēdes, kurā piedalījies arī armijas virspavēlnieks, prezidents Pasikivi nosūtījis Staļinam atbildes vēstuli, kurā teikts, ka Somija apspriedīs padomju priekšlikumu.

Plašāku pārskatu par stāvokli Somijā trešdienas vakarā sniedza BBC Somijas nodaļas vadītājs Maksis Jakobsens, kas pats piedalījies abos Somijas karos. Vispirms viņš uzsvēris, ka padomju priekšlikumi patiesībā nav nekāds pārsteigums, jo visi zinājuši, ka reiz tādi nāks. Pārsteigums bijis tikai tas, ka Maskava rīkojusies tik ātri pēc Čechoslovakijas notikumiem. Rietumeiropieši visumā domājot, ka notikumu attīstība Somijā būšot tāda pati kā Čechoslovakijā, bet paši somi tā nedomājot. Somijas stāvoklis esot īpatnējs, jo tā pēc kaŗa nav bijusi okupēta, līdz ar to tai bijusi pasargāta no „tīrīšanas akcijām". Raksturīgs piemērs somu stājai esot tas, ka nesen kāds politiski ieslodzītais esot iesūdzējis tiesā komūnistu laikrakstu par apmelojumiem un tiesas prāvā arī vinnējis. Somija bez tam esot vienīgā zeme, kas līdz šim pilnībā maksājusi visas kaŗa reparācijas. Somija nomaksājusi jau pusi no visām reparācijām.

AP starp citu ziņo, ka angļu-somu tirdzniecības sarunas, kas vajadzēja noslēgties Londonā pagājušās nedēļas beigās, dažu apstākļu dēļ ieilgušas un turpināsies arī vēl šai nedēļā, bet norit vislielākās draudzības garā.

Pieminētais BBC Somijas nodaļas vadītājs savā pārskatā tālāk paskaidroja, ka, ja Padomju Savienība gribētu slēgt tikai aizsardzības līgumu, tad Somija droši vien to pieņemtu, bet ja līgumā būšot kas, kas liecinātu par tieksmēm uzspiest Somijai komūnistisku režīmu, tad to droši vien nepieņemšot. Pret to būšot visas trīs lielās partijas, kas veido Somijas valdības koalīciju. Komūnistiem Somijā esot ļoti maz līdzekļu iespaidīgam spiedienam no iekšpuses, arodbiedrības esot sociāldemokratiskas, armija noskanota pret komūnistiem, tauta nevarot aizmirst, ka tā savā vēsturē jau 70 reižu karojusi ar krieviem. Vienīgi policija esot komūnistu rokās. Tāpēc somi domājot, ka pārmaiņas viņu zemē varētu panākt tikai vai nu ar tiešu iejaukšanos no ārienes, vai arī ar ļoti svarīgiem draudiem no ārpuses.

Kā jau teikts, rietumu prese tomēr raugās uz stāvokli Somijā diezgan pesimistiski. Zviedru laikraksts „Dagens Nyheter" rakstā „Somijas kārta" raksta: „Arī Somiju tagad cieši iekļaus krievu militārā sistēmā, tā kļūs satelīts citu satelītu vidū. Ir pēdējais laiks apsvērt visas iespējas, lai pastiprinātu brīvību un neatkarību kopā ar demokrātijas galvenajiem spēkiem." Konservātīvais „Svenska Dagbladet" raksta: „Somiju sagaida krize, kas visādā ziņā skaŗ Zviedrijas un pārējās Skandinavijas likteni daudz lielākā mērā nekā visu to valstu liktenis, kas atrodas starp Somu jūras līci un Melno jūru". Zviedru valdības laikraksts „Morgentidningen" piesardzīgā ievadrakstā ieteic nogaidīt turpmākos notikumus un platoniski deklarē, ka Zviedrija „vienmēr ar vislielāko interesi sekojusi Somijas gaitām". Dāņu laikraksts „Nationltidende" turpretim saka, ka „visas Skandinavijas eksistence drīz būs svaru kausos."

NYHT, BBC, DM

Rietumeiropa meklē kopēju valodu

Vakar Briselē sākās Anglijas, Francijas un trīs Beneluksa valstu — Beļģijas, Holandes un Luksemburgas — konference par piecvalstu līguma slēgšanu, par pamatu ņemot Bevina Rietumeiropas ūnijas plānu. Līgumam par paraugu daļēji izmantošot Anglijas-Francijas Denkerkā noslēgto paktu. Beneluksa valstis atsevišķā apspriedē trešdien galīgi vienojušās par kopēju viedokli. Piecvalstu palīdzības pakts varētu būt par pamatu Rietumeiropas ūnijas veidošanai. Ūnijas organizēšanu par nepieciešamu un steidzamu atzinusi angļu un franču parlamentāriešu kopēja apspriede trešdien Parīzē. „New York Herald Tribune" raksta, ka Čechoslovakijas notikumi palīdzēšot ātrāk rast vienošanos.

Prezidents Trumens preses konferencē Kej Vestā, Floridā, paskaidrojis, ka viņš priecātos gan sastapties ar maršalu Staļinu, bet vienīgi tad, ja Staļins dotos uz Vašingtonu. Uz žurnālistu jautājumiem par iespējamu tikšanos ar Staļinu Stokholmā vai citur Trumens atkārtoti norādīja: ja notiktu jauna „trīs lielo" konference, tad tai jānotiek Vašingtonā.

NYHT, BBC

„DP nevar atgriezties, jo mīl brīvību,"

saka ģenerālis Klejs, ASV kongresa izrīcību gaidot

Amerikāņu militārgubernātors ģenerālis Klejs pēc atgriešanās no Londonas vācu preses konferencē Frankfurtē trešdien pieskārās arī DP jautājumam. Viņš piekrita, ka esot vērojamas pastiprinātas kriminālitātes pazīmes DP vidū, bet DP stāvoklis esot grūts. Viņiem neesot vairs dzimtenes, nedz arī nākotnes cerību. Vācijā viņi negribot palikt, bet arī dzimtenē atgriezties nevarot — tādēļ, ka mīlot brīvību, kuras viņu dzimtenē pašreiz neesot. Ģenerālis Klejs piezīmēja, ka, pēc viņa domām, daudzi vācieši neprotot novērtēt un cienīt to brīvību, kādu viņi bauda amerikāņu okupācijas apstākļos.

„New York Herald Tribune" ziņo 24. II., ka ASV kongresa rīcība DP jautājumā esot gaidāma marta sākumā. Paredzēts senāta īpašas izmeklēšanas komisijas ziņojums, kas pagājušā vasarā iepazinusies ar DP problēmu Eiropā. Esot jācer, ka ziņojums palīdzēs pārliecināt pasīvos kongresa locekļus, ka beidzot jāsalauž vienaldzības mūris, kas tūkstošiem ģimeņu jau trīs gadus spiedis turpināt nožēlojamu eksistenci DP nometnēs. Pēc laikraksta domām, Drošības padomes lēmums Palestīnas dalīšanas lietā var gan palīdzēt, bet ne atrisināt Eiropas 800.000 DP problēmu, jo žīdu ir tikai ap 20%, bet pārējiem 80%, pēc vispārējā atzinuma, var būt tikai viena izeja — izvietošana ārpus Eiropas. Šeit nepieciešama ASV piekrišana. Anglijā jau strādājot 92.000 DP, no tiem vairāk nekā puse poļu.

„New York Post" raksta, ka senātora Riverkomba apakškomisija senātā pēdējo nedēļu slēgtās sēdēs vienojusies ieteikt nākošos divos gados uzņemt pa 40.000—60.000 Eiropas DP, kopā ap 100.000. Tas nozīmētu, ka Stretona likumprojekts ciestu neveiksmi, jo šim samazinātajam projektam esot vairāk izredzu. „DP izvietošanas apvienotajā padomē" tagad esot apvienojušās katoļu, žīdu un protestantu imigrantu palīdzības organizācijas.

IRO izvietošanas nodaļas vadītājs Austrijā Lillards izteicies, ka amerikāņi nepietiekami novērtējuši DP saimniecisko un politisko nozīmi iecelošanas gadījumā; to vidū esot daudz lauksaimnieku, techniķu un rūpniecības strādnieku. Sabiedrība „Common Cause", kuras priekšsēde ir Natālija Vēlsa Pēna, aizstāv DP izvietošanu ārpus Eiropas nevis uz labdarības, bet saimnieciskiem pamatiem.

„New York World Telegram" 27. februārī ziņo, ka sešu nedēļu laikā būšot pabeigta „National Catholic Welfare Conference" pētījumi katoļu draudzēs ASV, lai konstatētu, cik dzīvokļu un darba vietu varētu nodrošināt katoļu DP. Rezultātus paziņošot kongresam. Organizācijas direktors-rīkotājs Svenstrems izteicies, ka gadījumā, ja šo sešu nedēļu laikā kongress jautājumu neizlemšot, tad visa DP izvietošanas programma būšot atkal novilcināta par veselu gadu.

Budžeta debates manā parlamentā

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKA ANDREJA GRAUDA VĒSTULE NO ANGLIJAS

Esmu nolēmis būt ciets kā akmens. Kaut kur uz kādas skatuves mirst Toska. Palestīnā vai Ķīnā karo. Lai! Kad tas viss grasīsies skart arī manas intereses, man ir skaidrs, kas man būs tad jādara un es to darīšu bez mudināšanas. Bet pagaidām man ir pašam savs Eiropas jaunuzbūves plāns: pieklājīgi apģērbties, palīdzēt maniem tuviniekiem un citiem cietējiem Vācijā un kaut cik iekrāt naudu, lai tad šādā bruņojumā kādreiz patiešām sāktu jaunu dzīvi. Jūs teiksit: neaptveŗamo jau nevar aptvert. Es ne vien kā palikšu pie sava, bet arī pastāstīšu, cik tālu jau esmu ticis pa šo ceļu ejot.

Esmu melnstrādnieks kādā Anglijas hostelī, kas atrodas dziļi dzīves džungļos, t. i., uz klaja lauka, kur apkārt nav nekā, atskaitot bijušā aerodroma skrejceļus. Vienīgi milzīgs autobuss kā liela pulksteņa pendelis reizi stundā aiziet uz vienu un reizi stundā atkal uz otru pusi un uzskatāmi rāda, ka mēs tomēr dzīvojam sakarībā ar pārējo pasauli. Es, bez brīva uztura un gultas vietas, pelnu 57 šiliņus 2 pensus nedēļā un katrā algas izmaksas dienā saņemu gluži tādus pašus naudas gabalus kā iepriekšējā reizē: divas mārciņu zīmes, vienu 10 šiliņu zīmi, divas jaukas puskronas kurām ir patāla radniecība ar mūsu pieclatnieku, vienu solidu divu šiliņu gabalu un divus smagos makā balastus — pennijus. Jā, Anglijā nekas nemainās. Ja arī laiku pa laikam uz pastmarkām parādās citu ķēniņu profili, tad tie ir tikai jūdzes stabi vēsturē.

Es esmu Anglijā nostrādājis jau 16 nedēļas. Tas nozīmē, ka man ir bijušas jau 16 brīvdienas — parasti tās iekrīt ceturtdienās. Ak, par tām es varētu daudz stāstīt, tās ir tās melnās dienas, kad izeju niknās cīņās ar savu iekšējo cilvēku. Jau trešdienas pēcpusdienā man parasti aptrūkst tabakas. Būtu pilnīgi velti par šo jautājumu runāt. Ir jau visādi izmēģināts. Ceturtdienas rītā es kāpšu busā (turpatpakaļ bilete 2 šiliņi) un aizvedīšu savus 10 šiliņus uz stūŗa veikaliņu. Par tiem man laipni pasniegs 3 unces „Nosegay" vai 2,5 unces „Navy Cut" un vienai nedēļai nu atkal miers būs nodrošināts. Es ļoti labi apzinos, ka nedēļas budžets nu ir samazinājies uz 45 šiliņiem un 2 pensiem. Tāpēc arī pavisam vienaldzīgi paeju garām tai iestādei, kur sviež bultas mērķī un spēlē kārtis vai domino. Un kad tas no mēteļa apakšas man mēģina atgādināt, ka cilvēks taču dzīvo tikai vienu reizi vien, ka šiliņa dēļ vēl neviens nav palicis nabags, es tam rupji uzbrēcu: „Rimsties, vai es neesmu šņabja dzēris, vai nedzeršu. Tā kā man jau tā nebūtu raižu diezgan."

(Beigas 3. lpp.)

Kādas ir DP tiesības

IRO tomēr grib sadarboties ar nacionālo grupu vēlētiem pārstāvjiem

Mēģinās organizēt DP mākslas izstādes ārzemēs

Arī ārzemniekus, kas lec ejošos tramvajos, vācu statistiķi ieskaita par „DP noziedzniekiem"

PĒDĒJĀ IRO PRESES KONFERENCE HEIDELBERGĀ

Lielākā daļa no 15 rakstītiem jautājumiem, ko DP preses apvienība bija iesniegusi IRO vadībai preses konferencē, kas notika trešdien Heidelbergā, skāra tiesiskus jautājumus. Šo jautājumu nepieciešamību žurnālisti apliecināja ar konstatējumu: „Nepārprotami iezīmīgā vācu politika un viņu nostāja pret pārvietotām personām, kā arī citi apstākļi, rada nepieciešamību izstrādāt DP tiesību kodifikāciju un arī publiski paziņot, kādas ir DP tiesības. Cik mums zināms, tāda vispārīga un aptveŗoša tiesību kodifikācija nepastāv."

IRO amerikāņu joslas štāba tieslietu nodaļas vadītājs Karters uz šo žurnālistu konstatējumu atbildēja: „Nepieciešamību atzinusi arī IRO. Ja šai jautājumā līdz šim nekas nav darīts, tad tas izskaidrojams ar — varbūt maldīgo — ieskatu, ka DP problēma uzskatāma par pārejošu. Ir jau izstrādāti plāni, lai šo kodifikācijas darbu sāktu. Ar IRO amerikāņu joslas direktora rīkojumu pašā pēdējā laikā noteikts, ka katrā apgabala štābā nodarbināms viens tieslietu padomnieks, kas ņemams no pašu DP juristu vidus. Šo padomnieku pats pirmais uzdevums būs izstrādāt katram savu kodificējamo DP tiesību daļu. Sagatavošanas darbus jau paveicis štāba jurists Dr. Pauls Vinters."

No atsevišķiem jautājumiem par DP tiesībām minami: „Kāds ir precīzais DP statusa formulējums? Kādi rīkojumi un dokumenti nosaka šo jēdzienu un kādas ir DP juridiskās tiesības uz materiālu aprūpi un kustības brīvību?"

Tieslietu daļas vadītājs atzina, ka jautājuma pirmā daļa nav viegli atbildama. IRO vairāk rēķinājas ar plašāko bēgļa definīciju, kas ietveŗ sevī bez pārvietotām personām arī vēl citas katēgorijas. Bēgļa statuss pēc IRO atzinumiem pienākas visām personām, kas nav savā dzimtenē un griežas pie IRO kā starptautiskas organizācijas pēc atbalsta tāpēc, ka tām nav savas valdības, kas viņas aizstāvētu. DP statusa svarīgākā īpatnība ir tā, ka tas pienākas personām, kas atšķiŗas no tiem bēgļiem, kuŗi bēguši no savām zemēm pēc kaŗa darbības izbeigšanās. Pie jautājuma otras daļas tieslietu daļas vadītājs paskaidroja, ka pamata dokuments, kas definē DP jēdzienu un tiesības, tagad ir 1. pielikums pie IRO konstitūcijas. Šis dokuments gan nav radījis DP statusu. To darījusi jau UNRRAs padome Vašingtonā 1945. g. Sabiedroto virspavēlniecības apkārtraksts Nr. 22. bijis pirmais oficiālais dokuments, kas noteicis armijas un UNRRAs attiecības okupētās zemēs un noteicis arī DP stāvokli. Vēlāk šis stāvoklis nostiprināts militārās valdības rīkojumā Nr. 20. To pašlaik revidē. Visi šie dokumenti tagad noder IRO konstitūcijas 1. pielikuma iztulkošanai.

Uz jautājumu, vai ģenerāļa Eizenhauera deklarācija vēl spēkā, tieslietu daļas vadītājs Karters atbildēja, ka Eizenhauera deklarācija ir pieminētais sabiedroto virspavēlniecības apkārtraksts Nr. 22. Atcelts tas nav, bet vēlāk izdotais militārās valdības rīkojums Nr. 20 un pielikums par DP pie IRO konstitūcijas šo apkārtrakstu apjoma un pamatīguma ziņā pārsniedz.

Uz jautājumu, vai vēl ir spēkā ģen. Eizenhauera norādījums, ka pārvietoto personu dzīves standartam jābūt ne zemākam par vāciešu dzīves standartu, Karters paskaidroja, ka šis norādījums joprojām spēkā. Tas atkārtots arī IRO nolīgumā ar amerikāņu virspavēlniecību Eiropā. IRO visiem līdzekļiem cenšas šo stāvokli nodrošināt. DP pārtikas devu kaloriju skaits ir lielāks nekā vācu devām. Tai pašā laikā gan IRO apzinās, ka nometnēs DP dzīvokļu standarts ir zemāks nekā vāciešiem. IRO cenšas un turpinās censties uzturēt DP priekšrocības tiesiskā plāksnē (pret tiesām un taml.), lai tas nekļūtu sliktāks kā vāciešiem.

Plašāk formulēts bija jautājums, kāpēc DP kustības brīvība tik ierobežota? Pašreizējos apstākļos DP pat svarīgas nepieciešamības gadījumā nevar šķērsot joslu robežas. Kultūrālas vajadzības vispār neatzīst par iemeslu ceļošanai un tādos gadījumos pieprasījumus vienkārši noraida un neievēro.

Tieslietu daļas vadītājs atbildēja, ka IRO neredz iemeslu, kādēļ DP, kas dzīvo vācu saimniecībā, liegtu tādu pašu kustības brīvību kā vāciešiem. Citāds ir stāvoklis tiem, kas dzīvo nometnēs. Ir tomēr paredzēts panākt vienošanos ar citām joslām un valstīm, kur darbojas IRO, par DP kustības brīvības atvieglināšanu. It sevišķi mēģinās panākt mīkstinājumus noteikumos, lai DP vajadzības gadījumos varētu braukt uz angļu un franču joslu. Jautājums jau pārrunāts ar amerikāņu militāro valdību Berlīnē un pašlaik IRO izstrādā plašāku petīciju šai jautājumā.

Visīsākā atbilde, proti, atbilde „Jā" sekoja jautājumam, vai DP ir īpašuma tiesības. Pēc tam tomēr sekoja garāki paskaidrojumi. Tieslietu daļas vadītājs norādīja, ka DP tiesības uz privātīpašumu vispār nevar apšaubīt, bet to iztulkošana dažkārt rada grūtības. Vispirms jāievēro, ka DP pašreizējos apstākļos nav iespējams izmantot savas īpašuma tiesības pret objektiem, kas palikuši zemēs, kur viņi negrib atgriezties.

(Beigas 3. lpp.)

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 18 (123) 1948. g. 5. martā
Ar autora parakstu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

DIVAS ATCERES

„Klāt gļēvums mēnessērdzīgais — caur vājo stiprā līdis" — raksta dzejnieks Andrējs Eglītis no zviedru zemes. „Visa senā Latvija viz tautu dziesmu skalstumā, tanī jāievada skolēni, jārāda, ko latvietis redzējis, kas viņu aizkustinājis, kam viņš dziedājis savas dziesmas. Tad neiznāks tā, ka, patriotiskas dziesmas dziedādami, atstājam tēviju un aizdzīvojam no tās prom, ar tēvzemes mīlestības vārdiem tēvzemi sevī aprokam," — saka dzejniece Zinaīda Lazda Vācijā.

Šīs divas atziņas, kas izteiktas divi dažādos gadījumos, ar neatvairāmu spēku mācas virsū, domājot par tām divi atcerēm, kas iekrīt marta sākumā: 6. martā paiet 29 gadi no Latvijas armijas pirmā virspavēlnieka plkv. Oskara Kalpaka nāves dienas kaujas laukā un 8. martā 25 gadi no latviešu dainu vācēja un sakārtotāja Krišjāņa Barona nāves dienas Rīgā. Cik dažādi bijuši ieroči un līdzekļi, ar kuriem abi šie cīnījušies par savu tautu, par tās dzīvību un brīvību, un cik daudz kopēja viņu mērķos, viņu sirdsdedzē, ticībā, izturībā un spēkā.

Kad Krišjānis Barons stājās pie dainu lielā savākšanas un sakārtošanas darba, tad to zelts uz āru vēl bija laiku putekļiem apbiris, bet vērtību kodols dusēja pašas tautas dvēselē neuzminēts, neatrasts. Nebija toreiz latviešiem vēl nekādu lielu un stipru organizāciju, nekāda saimnieciska spēka, nekādu brīvību, dzimtbūšanas slogs tikko bija noņemts no pleciem. Tikai dažs cīrulis, augstu gaisā pacēlies, jau dziedāja un uz viņa spārnu galiem jau vizēja tālas ausmas blāzma. Vajadzēja redzīgas, jūtīgas sirds, bagāta gara, lai to ne vien nojaustu, lai ne vien tai ticētu, bet lai tās atnākšanai veltītu visus spēkus, visu mūžu. Tad nevarēja būt ne domu, ne runu par to, ka milzīgās pūles darītājam varētu dot vēl ko citu kā vien atteikšanos no dienas dienā un no gada gadā; tad nevarēja būt un nebija tādu jautājumu, kam **tiesība** šo darbu darīt, jo pāri visam bija vienīgi **mērķis**, gan cildens, bet arī tāls.

Un kad 1919. gada janvāra sākumā plkv. Kalpaks, uzņēmies jaunās Latvijas brīvvalsts bruņoto spēku vadību, ar dažiem desmitiem vīru atstāja Rīgu un kad vēlāk ap Liepāju no mūsu zemes brīvi vēl bija palikuši tikai pāris apriņķu, arī tad nebija un nevarēja būt ne domu, ne runu par to, kam tiesība būt par fanātiskās ticības un uzticības liecinieciem. Veltīgi bija gaidīt arī kādu tālu draugu palīdzību: viss — un skaitliski tā bija gauži maz — bija **pašu** šo nedaudzo rokās, sirdsdedzē un gara stiprumā likts, kā sēklas graudi, kā tāla zvaigzne pusnakts tumsībā.

Indīgs mijkrēslis tagad klājies pāri Eiropai un kožas iekšā mūsu miesā un garā. Tumsa ap mums ir vēl necaurredzamāka nekā ap citām šī kontinenta tautām, ap visu cilvēci. Un vai 6. un 8. marta atceres pārdomājot nav jānodreb, ka šajā mijkrēslī mēs jau sākam pazaudēt paši **sevi**? Ir bijušas sēdes un apspriedes, ir dibinātas komisijas un izsacīts tik daudz skanīgu vārdu, ka uzmācas bažas, vai mēs **neizpostam** sevi taisni ar vārdiem un vai ar tiem sevi neaprokam? Esam saukuši un klaudzinājuši pie citu durvīm, bet ko esam darījuši pašu spēku iededzināšanai un attīstīšanai? Baiļu psichoze glūn, neiecietības un godkārības velns lien laukā no azotēm, kur oda vīriem, saka, pukstot karstas, pašaizliedzīgas patriotu sirdis. **Atjēdzieties!**

Skaidra un stiprā ir tā gaisma, kas cauri viltotas naudas mijēju un varmācības izplatītāju kaukšanai nemainīga mirdz no to vīru darbiem, kam mēnessērdzīgā gļēvuma draudu brīžos ir pieticis dvēseles spēka to atvairīt, kam vārdi par tēvzemes mīlestību nekad nav bijuši aizbildinājums, bet neaizliedzams **aicinājums**; kas ārēji šķietamo nespēku ar pašaizliedzīgu **darbību** pārvērtusi par atslēgu uz nezūdamiem spēka avotiem **visai** tautai. Tur ir mērķu skaidrība. Šajā skaidrībā dus arī rīcības izraisītāji spēki, labā gaisma, ko glabā tautas dvēsele. Kas tos uzmin, tas nevar bojā iet, tas līdz ar Krišjāni Baronu var liecināt: „Man klintsakmeni neveliet, man pieminekli neceliet; no Latvju dainām tas jau celts, un nerūsēs šis tautas zelts."

Kārlis Rabācs

Budžeta debates manā parlamentā

(Turpinājums no 1. lpp.)

Raižu patiešām netrūkst: pastmarkas, ziepes, daži tualetes sīkumi . . . Ir taisni apbrīnojami, cik daudz naudas Anglijā aprij šie sīkumi. Četri šiliņi atkal aiziet svilpodami.

Hosteļa pusdienas jau sen nokavētas un tas otrs, izdevīgu brīdi sagaidījis, sāk mani urdīt. Labu laiku gan turos pretim, bet manam organismam vairs pret ēšanu nav to pretestības spēju, kas bija Vācijā. Gan vēl problēmu apgrozu par un pret nozīmē, bet tā jau vairs ir tikai formālitāte un noved pie loģiskā jautājuma kur un ko?

Mūsu, t. i., hosteļos dzīvojošo Eiropas brīvprātīgo strādnieku pārtikas grāmatiņas guļ hosteļa kancelejās, tāpēc arī pārtikas ziņā mūsu iepirkšanās spējas nav lielas. Un tomēr — kauns būtu tā teikt, tas nozīmētu aizmirst Vācijā pavadīto laiku. Jā, maize ir racionēta, no rīta puses jūs varat apstaigāt vai visus veikalus un jums to nekur nepārdos. Bet pēcpusdienā, ja veikalam maize atlikusi, to iegūt nav liela māksla, jo patērētāji taču rīt nepirks vakardienas maizi. Bez tam, bez kartītēm dabūjamas dažas pussaldas maizītes un vienkāršākas kūkas. Arī gaļai vajadzīgas kartītes. Bet lielu lieliem pīrāgiem, asins desām un galertiem pielikts lielu lielais uzraksts: bez kuponiem. Bez kuponiem arī dārgā Dānijas dūmu desa un ne mazāk dārgie putni. Neviens nav domājis arī par Anglijas galvenā pārtikas līdzekļa — zivju racionēšanu un viegli apžāvētas siļķes var pirkt burtiski vai uz katra ielas stūra.

Bet ja arī tieši produktu ziņā pirkšanas iespējas ir ierobežotas, tad visās malās jūs vilina gatavi ēdieni. Nemaz jau nerunājot par viesnīcām, gandrīz vai visos universālveikalos ir tautas restorāni, kafejnīcās še nedzer kafiju, bet ēd stiprus ēdienus un dzer tēju. Liela piekrišana sviestmaižu bāriem. Es noskatu vienu no tiem. Tase tējas — 2 pensi, 3 sviestmaizes à 4 pensi un 1 kūka - 5 pensi. Virs garas bufetes liels uzraksts: ēdienus vienai personai nepārdod vairāk kā par 2 šiliņiem un 3 pensiem. Paldies, man pietiek ar 1 šiliņu un 7 pensiem. Mana labsajūta ir tik jauka, ka tas fakts, ka mans nedēļas budžets sašļucis līdz 39 šiliņiem un 7 pensiem, mani vairs neuztrauc. Patiešām, vai es neesmu visu nedēļu grūti strādājis? Vai pasaule tāpēc aizies bojā? Kā tad rīkojas Pēteris?

Es dzīvoju vienā istabā ar diviem citiem Eiropas brīvprātīgiem strādniekiem, un, it kā simbolizējot savu nostāju, guļu vidū starp viņiem. Pa labi Arvīds. Kas par nerviem! Autobusā viņš nav iespēris kāju, smēķēt nesmēķē, nedzer. Zem krekla viņš saitē pakarinātu nēsā glītu maisiņu. Savas mārciņas četrdesmit, piecdesmit tur būs. Un Pēterītis? Viņa lielākais pirkums ir šķiltavas kramiņi. Viss pārējais ir aizgājis lielai dzīvei un savādi, problēmu un aizspriedumu nemocīts, viņš tomēr ir visjautrākais no mums.

Tā, krietni bārā ieturējies, es nu varētu mierīgi soļot uz busu. Bet mans iekšējais ienaidnieks lietu izkārto tik veikli, ka pavisam nepiederīgā brīdī liek man paskatīties uz ielas pretējo pusi. Kā tad, beidzot arī līdz mūsu miestam atkūlusies „Vējiem līdzi", šī krāsu filma, kas ilgst 4 stundas un ko pakalpīgie kritiķi pasteigušies izsludināt par kinematografijas lielāko sasniegumu. Opozicija gan iebilst — 3 šiliņi. Bet nu arī man pietiek. Domās es jau uzsitu roku uz galda: „Ne vien kā iešu, bet arī visas šīs 4 stundas nebūt nesēdēšu tukšā." Un kamēr vēl pats neesmu no savas drāmas nobijies, steigšus drāžos tuvējā augļu veikaliņā. Āboli, bumbieri, plūmes, vīnogas . . . Es izvēlos lētāko: 1 mārciņu apelsīnu — 8 pensi. Turpat, tajā pašā bodītē pārdod arī kartupeļus, bet tos es nevaru nopirkt, jo tie ir racionēti. (Te gribētos atzīmēt, ka ciešā sakarībā ar kartītēm stāv mūsu sūtījumi uz Vāciju. Sūtīt var vienīgi racionētus produktus, bet tā kā mums pašu rīcībā ir tikai šokolādes un ziepju kartītes, tad pie pārējiem produktiem var tikt tikai retos gadījumos. Bet ja nu tas arī izdotos, tad pēdējā laikā (vismaz mūsu rajonā tas ir tā) saiņi, kas satur neatļautas lietas, pienāk sūtītājam atpakaļ. Tajā pašā laikā gan ir radies jauns sūtījumu veids — kāda Londonas firma pieņem iemaksas un solās par tām saiņus sūtīt no Afrikas un Austrālijas, no kurienes produktu izvešana nav ierobežota).

Nevarētu jau gluži teikt, ka izdevumiem nebūtu savu svārstību. Dažreiz kāds draugs piedāvājās atvest tabaku un tad man pašam zūd iemesls uz pilsētu braukt. Tad šis tas ietaupās. Dažreiz atkal gadās kas pavisam neparedzēts. Nesen katrs ziedojām 4 šiliņus vienam mūsu darba biedram. Viņš jau ilgāku laiku guļ slimnīcā un, saskaņā ar hosteļa noteikumiem, algu nesaņem. Arī citus pabalstus viņš nesaņem, jo vēl nav pagājuši 6 mēneši, pēc kuriem arī mēs iepeldam sociālās apdrošināšanas likumu sfairā. Bet v[illegible] katot sava 16 nedēļu budž[illegible] dīšanos, varu teikt, ka, ļoti [illegible]ticīgi dzīvojot, man ir izdevies atlicināt nopietnām vajadzībām 2 mārciņas nedēļā resp. 32 mārciņas visā laikā. Es pasvītroju — pieticīgi dzīvojot.

Esmu galīgi noplēsis no Vācijas līdzatvestās kurpes, divus apvalkātus veļas pārus un krietni padzinis uz priekšu darba uzvalka mūžu. Ko es varu tam stādīt pretim? Vispirms 3 mārciņas skaidrā naudā, pie kam par 5 mārciņām ir aizgājuši sūtījumi uz Vāciju. Otrkārt — labus jaunus darba zābakus (1 mārciņa) un labu lietus mēteli, tādu, ar ko ļoti daudzi angļi, sevišķi tie, kas staigā bez cepurēm, še iztiek visu ziemu. Abas šīs lietas ir armijas lietas un pirktas armijas veikalā. Katrā Anglijas pilsētā ir viens vai vairāki armijas mantu veikali. Tur vispārējai lietošanai pārdod tās mantas, kas pag. kaŗā saražotas armijai un nav izlietotas. Gan jaunas, gan lietotas. Neredz vienīgi tanku un lielgabalu. Armijas mantu izpārdošanas veikaliem ir tā priekšrocība, ka tur vienu otru derīgu apģērba gabalu var nopirkt ar mazāk kuponiem vai pat pavisam bez tiem.

Jā, šie kuponi! Mani ieguvumi vēl ir: jauns uzvalks — 12 mārciņas, ļoti labas ielas kurpes — 2 mārciņas un 2 pāri veļas — 2 mārciņas. Bet pie tā es esmu ticis pateicoties laba drauga izpalīdzībai, kurš manas mantas ņēma uz savu kuponu rēķina, jo viņš savus kapitālus ieguldīja radio aparātā. Nākošā periodā man parāds jāatdod un mans sapnis tikt pie eleganta mēteļa, kādu laiku, šķiet, par tādu arī paliks. Anglijas veikalos gan ir milzums apavu un drēbju, bet nevar teikt, ka tur lieli būtu arī apgrozījumi: kaut arī naudas cilvēkiem visumā nav daudz, taču kuponi ir vēl mazāk. Kad pag. rudenī ierados Anglijā, saņēmu 20 kuponus. Bet jaunam uzvalkam vajadzīgi 26 un labām ielas kurpēm 7 kuponi. Nākamam periodam, no 1. marta uz 6 mēnešiem, izsludināti 24 kuponi. Tātad, bez 2 kuponiem vesels uzvalks. Iztrūkumu gan varēs segt no tiem 10 speciālas devas kuponiem, ko visā drīzumā saņems fiziskā darba strādnieki darba tērpu iegādei.

Spiedīgākās vajadzības esmu apmierinājis visas un kā jau esmu solījis, būšu ciets kā krams un krāšu naudu. Bet ja nu mans iekšējais cilvēks mani pievārēs un iedzīs mantu iekārošanas drudzī, es pirkšu pulksteni. No 5—12 mārciņām, liela izvēle. Pilni logi bez kuponiem. Un tas arī saprotams. Angļi paši pēc pulksteņiem nav kāri. Starp maniem darba biedriem ir 9 angļi. No viņiem pulksteņi ir tikai diviem. Jo laiks jau nav futbola sacīkste, pret to īsts anglis ir vienaldzīgs. Kaut arī mēs varētu šo mākslu iemācīties!

Anglijā, februārī.

Andrējs Grauds

Latviešu skolas angļu joslā iekļaus vācu skolu sistēmā

Ar nākamo mācības gadu 1. aprīlī paredzama mūsu skolu iekļaušana vācu skolu sistēmā,—26. februārī Šlezvigas-Holšteinas apgabalu nometņu vadītāju sanāksmē ziņoja apgabala izglītības nozares vadītājs P. Bukāns. Līdz ar šo pārkārtojumu turpmāk uz katriem 15 skolēniem atalgos tikai 1 skolotāju. Lai neciestu skolēnu izglītība, daļa audzēkņu vecāku izteikušies pašu līdzekļiem algot tos skolotājus, kas nevarētu atalgojumu vairs saņemt no vācu iestādēm. Jaunie pārkārtojumi stājušies jau spēkā Hanoveras apgabalā, kur 1 skolotājs atstāts tikai uz 20 skolēniem. Noteikumi arī paredz, ka atsevišķā vidējās mācības iestādē jābūt vismaz 100 skolēniem, tāpēc jārēķinās ar latviešu ģimnaziju skaita samazināšanos. Mazo nometņu ģimnaziju audzēkņus angļu iestādes ieteikušas novietot īpašos internātos.

Pēc kultūras nozares vadītāja J. Rudzīša ierosinājuma, apgabalā arī šogad notiks kultūras nedēļa. Lībekā kultūras nedēļa notiks no 2.—6. maijam ar latviešu simfonisko koncertu un citiem latviešu garīgās kultūras demonstrējumiem.

73.000 brīvas darba vietas gaida

Tālais kontinents latvieša skatījumā

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Austrālijā dzīvoju jau gandrīz 3 mēnešus. Tas ir tāds laiks, kad var jau kaut ko spriest un vērtēt par šejienes dzīvi. Stāstīšu gan vienīgi par Austrālijas dienvidiem, jo ziemeļu apgabalus, kur klimats karsts, nepazīstu.

Visvairāk mani te pārsteidza dabas krāšņumi. Koku un puķu vidū sastopamas daudzas Eiropas paziņas, bet šie augi te sasnieguši neredzētu lielumu. Tipiskākās ainavas veido stepes, kas stiepjas cauri visam kontinentam. Tikai ziemā un pavasarī tās ir zaļas, bet visu pārējo gadu dzeltenīgā nokrāsā. Kalni un pakalni šīm stepēm atņem vientulības noskaņojumu. Lielo saimniecību zemes platība parasti svārstās no 200—300 ha, bet ir arī 100.000 ha lielas farmas. Katrai saimniecībai viens noteikts raksturs, nav Latvijā pazīstamo universālsaimniecību. Viss mechanizēts līdz pēdējam, kāpēc viens cilvēks stundā spēj izslaukt 90 govis, bet 400 ha lielu piena farmu apkalpo 3 vīrieši. Kāds mans paziņa viens pats ar sievu apsaimnieko 250 ha lielu farmu, kur ir 1200 aitu un vairāk nekā 100 teļu. Vienīgi aitu cirpšanas laikā pieņem palīgus. Farmu ēkās ir visas modernās labierīcības. Lauku darbos un kūtīs sievietes nestrādā. Tās kopj tikai māju, pagatavo ēdienu un mazgā veļu. Vidējas farmas īpašnieks gadā nopelna 1500—2000 mārciņu. Neražas gados gan zaudējumi sniedzas tūkstošos.

Pilsētās pārsvarā vienstāva celtnes un tikai pavisam lielās pilsētās redzamas augstākas ēkas. Mazpilsētiņās ir tikai viena iela, mazas ēkas un kaut kur nomalē hipodroms vai suņu skriešanās laukums.

Pagaidām esmu pieredzējis tikai Austrālijas vasaru. Tā varbūt bija karstāka nekā jūlija mēnesis Latvijā, bet sausā gaisa dēļ karstums panesams vieglāk nekā jūlija tveice Rīgā. Naktis ir patīkami vēsas. Šad un tad nolīst pērkona lietus, nesdams atsvaidzinājumu dabai un cilvēkiem. Nepatīkamākais ir lielie mušu bari. Šīs mušas gan nekož, bet lien mutē un ausīs.

Gandrīz 90% austrāliešu ir angļu tuvi vai tāli pēcteči. To liecina izskats un izdarības, kaut vispār angļus te necieš. Pret svešiniekiem austrālieši izpalīdzīgi. Pirmā vietā ir naudas pelnīšana, bet austrālieši to nedara ar steigu. Gandrīz visiem ir mākslīgie zobi. Kaut gaļa, sviests un tēja skaitās normētas preces, praksē to nejūt, jo kuponi vajadzīgi tikai svaigas gaļas iegādei, bet putnus par gaļu nemaz neskaita. Gaļa ir galvenais ēdiens. Jau brokastīs austrālietis apēd pusduci desiņu. Rupjo maizi nepazīst. Pie visiem ēdieniem lieto baltmaizi ar sviestu. Ļoti daudz augļu un tie lēti.

Domāju, ka Austrālija pašreiz ir zeme ar augstāko dzīves standartu pasaulē. Strādnieks nedēļā izpelna 6—7 mārciņas, bet ja ir specializējies kādā arodā, tad nopelna 9—10 mārciņas. Četru galvu ģimeni var labi uzturēt ar 5 mārciņām nedēļā. Vīriešu uzvalku var dabūt sākot ar 4 mārciņām, bet kurpes jau par 20 šiliņiem. Īres maksa lēta, tomēr dzīvokļus grūti sameklēt. Skolas un medicīniskā aprūpe bez maksas. Rietumaustrālijā nav jāmaksā arī par universitāti. Dārgas un ļoti sliktas kvalitātes ir mēbeles. Tāpat dārgi stikli, porcelāns, visādi sīkumi — pildāmspalvas, šķiltavas, foto aparāti, tālskati, jo tos te neražo un muita ir augsta. Visdārgākais tomēr cilvēka darba spēks. Austrālijā pašreiz ir 73.000 brīvu vietu, vai citiem vārdiem, uz katrām 5 brīvām vietā tikai viens darba meklētājs. Steidzamiem darbiem grūti dabūt kādu amatnieku. Elektriķi, galdnieki, krāsotāji uc arodu pratēji pelna ļoti labi. Farmeri ražas novākšanas laikā laukstrādniekiem maksā pat līdz 3 mārc. dienā, un valsts bez maksas noriko speciālvilcienus uz galveniem labības un augļu rajoniem. Vāji atlīdzināts darbs birojā. Ierobežotas nodarbošanās iespējas sievietēm, jo tām neatļauj strādāt visos arodos. Ar 1948. g. 1. janv. Austrālijā ievesta 40 stundu darba nedēļa. Sestdienās nekur nestrādā un arī veikali atvērti tikai līdz pusdienai. Bieži ir streiki, dažkārt pat par sīkumiem.

Austrālijas pabērns ir māksla. Gleznotāji saskaitāmi uz pirkstiem. Pavisam novārtā atrodas skaņu māksla. Visā Austrālijā nav nevienas operas.

Visnepatīkamākā ir Austrālijas svētdiena, kad viss slēgts, arī kino un restorāni. Ļaudis garlaikojas, jo nenotiek arī sacīkstes. Populārākie sporta veidi ir krikets un austrāliešu futbols. Spēlē arī basketbolu, bet te baltieši stipri pārāki par austrāliešiem. Arī šachā baltieši uzvarēja Alburijas pilsētas vienību 15—0. Deju vakaros pārsvarā ir austrāliešu veco laiku dejas, par kurām atbraucējiem nav nekādas jēgas.

Austrālieši daudz dzer savu stipro un garšīgo alu, bet maz lieto vīnu, kaut to šeit ražo ļoti daudz. Pēc plk. 18. ar alkoholu vairs nedrīkst tirgoties. Reibinošus dzērienus tad atļauts pārdot vienīgi ceļotājiem, kas braukuši vairāk nekā 30 jūdzes. Austrālieši neciena pirktas cigaretes. Kā bankas direktors, tā arī ostas strādnieks cigareti uztin pats. Ļoti reti sasveicinoties sniedz roku. Sievietes sveicina pirmās, bet, ja vīrietis pirmais sveicina sievieti, tad to uzskata par uzbāzību.

Austrālija ir jauka zeme ar plašām nākotnes izredzēm, daudzām iespējām un brīvību. Nekad un nekur neprasa dokumentus vai kādas ceļošanas atļaujas. Ja līdzekļi atļauj, cilvēks var mierīgi dzīvot bez darba. Pašreizējo 7 milj. iedzīvotāju vietā Austrālija viegli paēdinātu 20 milj. Šejienes milzīgās produkcijas iespējas tikai tagad īsteni sāk atklāt un izkopt.

Austrālijā, februārī.

Jānis A. Muške

Nometņu dzīve

VĒSTNESIS saucas rotēts laikraksts, ko februārī sāka izdot Latviešu ogļraču apvienība Beļģijā. Redaktors Jānis Pipiņš. Adrese: 127, rue du Fleurus Chatelet, Belgique.

LATVIEŠU inženieru un techniķu sanāksmi nolemts rīkot 8. un 9. maijā Eslingenā. Aicināti piedalīties visi rietumu okupācijas joslās dzīvojošie inženieri un techniķi. Referātus lūdz pieteikt līdz 15. apr. dipl. ing. M. Grietēnam: (14a) Esslingen/N., Becclaere Kaserne.

ANSBACHAS nometnes vadības rīkotajā grāmatu nedēļā skolotāju un skolēnu apdāvināšanai saziedota 481 latviešu grāmata un RM. 1573.— Referātus lasīja doc. F. Treijs un māc. A. Voitkus.

VIRCBURGAS centrālajā nometnē „March of Dimes" akcijai — bērnu triekas apkarošanai visā pasaulē tautieši saziedojuši RM. 5.004,03.— Vircburgas centr. nometnes lauksaimniecības kopā par priekšsēdi ievēlēts agr. P. Michelns. Kopā ir vairāk nekā 100 biedru.

211 DIEVKALPOJUMU latviešiem 1947. gadā Dānijā vadījis prāv. A. Grosbachs, veikdams izcilu darbu kristīgās audzināšanas laukā. Šis darbs liecina arī par rosību, kādu savā darbībā parādījusi JKS organizācija Dānijā.

3000 BALTIEŠU bēgļu Dānijā drīzumā saņems oficiālu ziņu, vai viņi varētu izceļot uz Angliju, Franciju, Argentīnu vai Kanādu, ziņo dāņu laikraksts „Politiken". Dānijas ārlietu ministrija esot runājusi par baltiešu bēgļu izvietošanu arī ar Čīles un Brazilijas valdībām, bet pagaidām neviena valsts neesot devusi galīgu atbildi.

LATVIEŠU laikrakstus kaŗa invalidiem, kam pašiem nav līdzekļu, nolēmusi abonēt Švābijas novada komiteja. Reflektantiem vēlēšanās jāpiesaka novada komitejai Augsburgā, Maksimiliāna ielā 81.

79% BALSTIESĪGO piedalījušies komitejas vēlēšanās latviešu nometnē Kemptenē. Par priekšsēdi ievēlēts P. Dambekalns, par locekļiem — J. Perlbachs, V. Štāls, Br. Mikelsons un V. Švāns, bet revīzijas komisijā J. Sakne, J. Žagariņš un A. Ekspeders.

VĒSTULES REDAKCIJAI

R. Vaite, Lādē

KAM PAR TO JĀRŪPĒJAS?

Mūsu grāmatizdevēji un izdevējini izdod samērā daudz grāmatu. Starp tām ir daudzas vērtīgas un ļoti nepieciešamas grāmatas, bet arī pilnīgi nevajadzīgas un pat literāri kuriozumi. Bet mēs, jaunās mātes, kas uzņēmušās trimdā grūtu un atbildīgu uzdevumu, gaidīt gaidām grāmatu par zīdaiņu un mazbērnu kopšanu un audzināšanu. Ko līdz lasīt dzeju grāmatās par jauno cilti un jauno Latviju, ja šis cilts piederīgais raud barakas kaktā un māte nezinā lauza rokas. Ne visur arī tagad ir pieejamas latviešu māsas un ārsti padomam. Arī eventuālas trimdas tālākos ceļos tāda grāmata būtu visai derīga. Bet kam būtu pienākums rūpēties par šādas grāmatas izdošanu — LSK vai Tautzinātniskai padomei?

Redakcijas piezīme: LSK Minchenē izdevis Dr. A. Dargēvica Rokas grāmatu veselības kopšanai, kurā vairākas nodaļas ar tabulām un barības receptēm veltītas zīdaiņu kopšanai. Grāmata maksā RM. 6.— un pieprasāma Latvijas apgādam Gincburgā.

Ko nozīmē „identificēšanas akcija" nometnēs

PĒDĒJĀ IRO PRESES KONFERENCE HEIDELBERGĀ

(Turpinājums no 1. lpp.)

Skaidrāks ir jautājums par īpašuma tiesībām Vācijā. Te DP ir ne tikai īpašuma tiesības, bet arī tiesības uz īpašumu mantošanu. DP var būt kā kustami, tā arī nekustami īpašumi Vācijā. Visumā DP īpašuma tiesības likuma priekšā tādas pašas kā visām citām personām Vācijā un par tām lemj vācu tiesas.

Mr. Karters atkārtoja, ka pagājušā nedēļā pie visām apgabalu vienībām amerikāņu joslā nodibināti tiesļietu padomnieku posteņi un drīzumā katrā nometnē ar ne mazāk kā 2000 iedzīvotāju pieņems nometnes tiesļietu padomnieku, bet uz ik 500 turpmākiem nometnes iedzīvotājiem pieņems vēl vienu. Šie juristi varēs dot paskaidrojumus arī visos īpašumu tiesību jautājumos, kas praksē dažkārt visai sarežģīti.

Uz papildu jautājumu, vai DP tādā gadījumā ir tiesības nodarboties ar maiņas vai citādu tirdzniecību ar vāciešiem, atbilde atkal bija „jā", gan, protams, ar piebildumu, ka tirgoties drīkst tikai ar tirdzniecībā pieļautām precēm. Ir gan tiesa, ka Bavārijā izdoti noteikumi, kas aizliedz vāciešiem tirgoties ar DP. Par to pirms trim nedēļām ziņots militārai valdībai Berlīnē un noskaidrots, ka rīkojums radies pārpratuma dēļ. Jau sākumā pieminētais militārās valdības rīkojums Nr. 20, kas nosaka DP stāvokli Vācijā, pagaidām atsaukts, lai to revidētu un saskaņotu ar IRO viedokli. Šo apstākli izmantojuši vācieši, kuru tendences pret nometnēs dzīvojošiem DP jau zināmas. IRO vadība tāpēc lūdz ziņot par visiem šādu pārpratumu gadījumiem, lai tos novērstu. Militārās valdības rīkojuma Nr. 20 revīzija jau principā nobeigta un sagaidāms, ka tas jaunajā veidā stāsies spēkā visdrīzākā laikā.

Pie vispārējiem tiesību jautājumiem Karters vēl sniedza tuvākus paskaidrojumus par DP identificēšanas akciju, kas pašlaik notiek nometnēs ar nolūku konstatēt un izšķirt tos DP, kas tur iekļuvuši bez tiesībām. Saskaņā ar IRO nolīgumu ar armijas virspavēlniecību nometnēs nedrīkst atrasties bēgļi, kas iekļuvuši amerikāņu joslā pēc 1947. g. 21. aprīļa, izņemot tādus, kuru apstākļi sevišķi grūti. Visi, kas ieradušies pēc minētā termiņa un lūguši uzņemt tos nometnēs, noraidīti, bet bija zināms, ka daļa iekļuvusi nometnēs bez IRO vadības atļaujas. Šis apstāklis radīja grūtības ar armiju. No otras puses, šo DP atrašanās nometnēs daudzos gadījumos bija izskaidrojama ar to, ka šiem cilvēkiem vienkārši nebija kur palikt. Saskaņā ar militārās valdības rīkojumu Nr. 20 vācu iestādēm ir pienākums dot apmešanās iespējas un dokumentus visiem DP, kas nesaņem IRO aprūpi nometnēs. Bet, izmantojot apstākli, ka minētais rīkojums revīzijas dēļ ilgāku laiku bija atsaukts, vācieši, it sevišķi Bavārijā, vairījušies šo pienākumu izpildīt. Ja IRO šai laikā būtu izslēgusi bēgļus no nometnēm, tie būtu nonākuši ļoti grūtā stāvoklī. Armija tagad ar identifikācijas akcijas palīdzību grib panākt to izslēgšanu, un IRO, saskaņā ar nolīgumu, ir apņēmusies šai akcijā palīdzēt par tik, par cik tajā iesaistīts pašu DP policiju. IRO tomēr ziņojusi virspavēlniecībai, ka nepiekritīs bēgļu izraidīšanai no nometnēm sevišķu grūtību gadījumos.

Plašākus paskaidrojumus izraisīja jautājums, vai IRO būs iespējams ar armijas un militārās valdības starpniecību savākt statistiku, kur saskaņotā veidā būtu nostādītas pretī ziņas par noziegumiem, ko pastrādā DP un vācu iedzīvotāji?

Informācijas daļas vadītājs Sederlends-Denlingers, kas vadīja preses konferenci, vispirms paskaidroja, ka statistika, ko IRO saņēmusi no militārās valdības, liecinājusi par DP noziegumu skaita pavairošanos attiecībā pret noziegumiem, ko pastrādājuši vācieši. Ja šie skaitļi būtu pareizi, tad izrādītos, ka DP noziegumu skaits ir samērā lielāks nekā vāciešu noziegumu skaits. Bet ir noskaidrots, ka militārās valdības statistika dibinās uz skaitļiem, ko snieguši vācieši. Militārā valdība iesniegtajos skaitļos par noziedzniekiem ieskaitīti visi DP, kas aizturēti, neatkarīgi no tā, vai viņu vaina vēlāk atzīta vai nē, kamēr no vāciešu vidus par noziedzniekiem atzīti tikai tie, kuru vaina pierādīta arī tiesā.

Tiesļietu daļas vadītājs piebilda, ka ziņas par DP noziegumu skaitu vispirms uzņemtas IRO štābā ar bažām. Jau pieminēto iemeslu dēļ tai radušās šaubas par statistikas pareizību. Bez tam noskaidrots, ka vāciešu ziņojumos par DP nodēvēti ne tikai tie, kas tiešām ir DP, bet visi, kas nav vācieši. Tāpēc IRO vadība nolēmusi pati ievākt ziņas par šo jautājumu. Ar šo ziņu ievākšanu IRO vadība cer paplašināt individuālo DP kartotēku un iegūt materiālus, lai vieglāk varētu noraidīt nepamatotus apvainojumus pret DP. Tiesļietu nodaļa apsvērusi arī iespēju pati pārbaudīt ziņas pie tiesām, bet kad noskaidrots, ka vienā pašā Regensburgas apriņķī ir 40 dažādas tiesas, šis nodoms atmests, jo IRO nav tik daudz darbinieku.

Aprūpes daļas vadītāja vietnieks Brodijs (Braude) vēl piebilda, ka zināmu ainu par statistiku, ko vācieši snieguši militārai valdībai, rādot ziņas no Augsburgas, kur decembrī par noziedzniekiem reģistrēti visi DP, kas aizturēti kaut par vissīkākiem pārkāpumiem — piemēram, par lēkšanu ejošā tramvajā. Bez tam par DP nodēvēti absolūti visi ārzemnieki. Tai pašā laikā no 52 aizturētiem DP Augsburgā notiesāti tikai 2.

Informācijas daļas vadītājs Sederlends-Denlingers, šī jautājuma iztirzājumu beidzot, paskaidroja, ka šādu ziņu publicēšana, protams, var tikai kaitēt DP. IRO vadība atzīst, ka DP stāja, ievērojot viņu apstākļus, ir laba, un, ka tas tā paliks arī turpmāk.

Visai svarīgi šķiet paskaidrojumi, ko izteica aprūpes daļas vadītāja vietnieks Brodijs, atbildēdams jautājumam, kas no jauna aizkāra IRO sadarbību ar vēlētiem nacionālo grupu pārstāvjiem. Jautājums skanēja: „Vai sadarbību starp IRO un DP, kas tagad visvairāk izpaužas preses konferencēs, nevarētu paplašināt, piesaistot pie IRO joslu un apgabalu štābiem par padomdevējiem DP nacionālo grupu pārstāvjus? Kādi varētu būt IRO iemesli nepielaist par padomdevējiem nacionālo grupu pārstāvjus, kas izvēlēti demokrātiskā kārtā? Vai to noraidīšana nebūtu pielīdzināma diskriminācijai, ievērojot apstākli, ka vienai nacionālai grupai — proti, žīdiem — tādi padomdevēji ir jau ilgāku laiku?"

Lasiet A. Ceidņera grāmatu par Kanādu

Mr. Brodijs vispirms atbildēja uz jautājuma pēdējo daļu, paskaidrodams, ka no pat 1945. g. ne UNRRA, ne IRO nav atzinusi nevienas nacionālās grupas pārstāvību pieminētā veidā. Atbrīvoto žīdu centrālkomiteja tam gan ieguvusi ASV armijas atzīšanu, bet tai nav bijis neviena pārstāvja, kas darbotos kā sakarnieks pie IRO štābā. Tālāk Mr. Brodijs piebilda: „Tas tomēr nenozīmē, ka IRO neatzītu par vēlamu sadarbošanos ar nacionālo grupu pārstāvniecībām. Pēdējā pusgadā aprūpes nodaļa studējusi nacionālo grupu pārstāvniecību darbības statūtus, lai apsvērtu iespējas ar tām sadarboties. Svarīgākais šķērslis ir apstāklis, ka IRO pirmām kārtām ir Apvienoto nāciju iestādījums, kas darbojas pēc konstitūcijas, kas saskaņota ar UN satversmi. Tāpēc juridiski būtu neiespējami, ja šī starptautiskā organizācija sadarbotos ar organizācijām, kuru statūti paredz rīcību pret kādu no apvienotām nācijām."

Tagad tomēr esot cerības atrisināt arī šo problēmu. Tā vēl pagājušā nedēļā no jauna pārrunāta IRO štābā Ženevā. Pašlaik ļoti nopietni apsver nacionālo grupu pārstāvniecību atzīšanu, gan ar priekšnoteikumu, ka atzīto organizāciju statūtiem jābūt saskaņojamiem ar IRO konstitūciju. Problēma atzīta par svarīgu, steidzīgu un aktuālu. Vēl priekšpusdienā pirms preses konferences notikusi jauna saruna ar Ženevu. Paredzams, ka jau martā varētu būt pozitīvi rezultāti. Daži soļi, kas tad būs jāsper nacionālo grupu pārstāvniecībām, gan prasīs zināmu laiku, un tie var lietu atkal novilcināt. Tā, piemēram, pārstāvniecībām būs jāpārstrādā savi statūti uz „neantipolītiskas bazes". Būs arī jānoskaidro, „vai nacionālo grupu pārstāvji tiešām pārstāv tās grupas, ko sakās pārstāvam?" Būs jānoskaidro, kādas ir funkcijas, ko dažas pārstāvniecības veic ārpus okupācijas joslas robežām, kur nāk un kam izlieto organizāciju līdzekļus utt.

Runājot par pašu DP domu uzklausīšanu, individuālās izceļošanas nozares vadītāja Hohermute paziņoja, ka, aprīļa beigās Ženevā sasauks visas Eiropas DP un bēgļu pārstāvju konferenci, lai informātīvi pārrunātu akadēmiski izglītoto speciālistu izvietošanas iespējas, kas līdz šim radījusi sevišķas grūtības. IRO cer šai jautājumā iegūt padomus no pašiem DP. No amerikāņu joslas uz šo konferenci varēs doties pavisam 14 pārstāvji no šādām profesijām — agronoms, gleznotājs vai cits mākslinieks, katoļu garīdznieks, zobārsts, elektro-inženieris, tirgotājs ar praksi starptautiskos importa un eksporta darījumos, žurnālists vai rakstnieks, advokāts, ārsts, zinātnieks-pētnieks, chirurgs, veterinārārsts. Kandidātu izraudzīšana jau uzticēta apgabalu vienībām. Visiem delegātiem obligāti pilnīgi jāpārvalda kā angļu, tā vācu valoda. IRO vadība cer, ka šai konferencē no pašiem DP iegūs materiālus, kas atvieglinās turpmākas sarunas ar dažādām valstīm par akadēmiski izglītoto izvietošanu.

Informācijas daļas vadītājs Sederlends-Denlingers pie izvietošanas jautājuma vēl norādīja uz aplamām ziņām, ka izceļotāji uz Venecuelu it kā varot pieteikties tieši pie Venecuelas konsula. Visiem DP, kas vēlas izceļot, joprojām jākārto darīšanas parastajā kārtā, sākot ar sava apgabala vienības izvietošanas ierēdņiem.

Žurnālisti tālāk jautāja: „Kā zināms, ir izdevies noorganizēt DP mākslinieku koncertturnejas uz lielākajām Rietumeiropas valstīm. Vai amerikāņu joslas IRO štābs nevarētu palīdzēt noorganizēt demokratiskās zemēs arī gleznotāju un citu mākslinieku izstādes? Šejienes DP vidū ir gleznotāji un grafiķi ar visā pasaulē slaveniem vārdiem, kam tagad kā DP nav iespēju vērst pasaules uzmanību uz saviem darbiem. DP preses pārstāvji domā, ka šādas izstādes varētu ievērojamā kārtā palīdzēt arī IRO uzdevumu īstenošanai."

Informācijas daļas vadītājs vispirms pateicās par ierosinājumu, tad piezīmēja, ka konkrēti vēl nav izdevies nokārtot arī koncertu turnejas, lai gan IRO pūlējusies to darīt. Pašlaik šai joslā ieradušies kādas pirmšķirīgas amerikāņu mākslas agentūras pārstāvji, kas interesējas par šādas DP mākslinieku turnejas organizēšanu pa ASV. Ir cerības to realizēt. Tāpēc informācijas daļa apsveiktu konkrētus priekšlikumus arī mākslas izstāžu rīkošanai un vēlētos šādus priekšlikumus saņemt iespējami drīz. DP preses apvienības vadība arī apsolījās priekšlikumus iesniegt.

Uz jautājumiem, kāpēc pārvietošanās no vienas nometnes otrā tik sarežģīta un vai tiešām nevarētu atvieglināt dažādās joslās dzīvojošu ģimenes locekļu apvienošanos, aprūpes daļas pārstāvji Brodijs un Grigs atbildēja, ka daļa formālitāšu atvieglināsies pēc tam, kad apgabalu vienību robežas tagad ievērojami paplašinātas. IRO atzīst, ka ģimeņu apvienošana ir viens no svarīgākajiem jautājumiem. Tā izšķiršana tomēr nav IRO kompetencē, bet atkarīga vienīgi no okupācijas joslu pārvaldēm, kas aprūpes grūtību dēļ tam nepiekrīt.

Pārsteigumu radīja žurnālistu ziņojums, ka vairāku apgabalu vienībās pastāv noteikumi, ka speciālās slimnieku devas nedrīkst pārsniegt 2 proc. no visām devām, uz ko arī stingri raugās. Visi ārsti un slimnīcu vadītāji tomēr liecina, ka ar to nepietiek. Sevišķi nepatīkams ir baltmaizes devu ierobežojums. Slimnieki, kas nevar ēst rupjmaizi, baltmaizes trūkuma dēļ saņem tikai ap 800 kaloriju dienā paredzēto 2050 kaloriju vietā.

Aprūpes daļas vadītāja vietnieks paskaidroja, ka štāba pārtikas daļai par šādu rīkojumu nekas neesot zināms, un solīja jautājumu izmeklēt. „Mums nekad nav bijis nodoma ierobežot DP slimnieku skaitu ar kaut kādiem procentiem!" viņš piebilda.

Nākošais jautājums skanēja: „Tā sauktā Huvera akcija vācu jaunatnes labā plaši izvērsta visā amerikāņu un angļu joslā un attiecināta uz vācu bērniem no 6 līdz 16 gadu vecumā. DP bērni skolās speciālu ēdienu nesaņem, lai gan viņi nometņu dzīves un vienpusīgās barības dēļ ir vēl vairāk apdraudēti nekā vācu bērni. Ko varētu darīt šo apstākļu novēršanai? Ja IRO budžeti nav pietiekami, vai tad DP organizācijām nevarētu piešķirt tiesības pašpalīdzības ceļā pret samaksu iegūt papildu pārtiku?"

Aprūpes daļas pārstāvis Grigs uz to atbildēja, ka nav gan runāts par speciālu DP skolnieku ēdināšanu, bet pašlaik pārrunā speciālu visas DP jaunatnes aprūpēšanas programmu. Kā tā iedarbosies, to pašlaik vēl grūti pateikt.

Mr. Brodijs savukārt paskaidroja, ka vairākās nometnēs ir mēģināts uzsākt bērnu ēdināšanu skolās, bet tad vecāki protestējuši un pieprasījuši, lai papilddevas izsniedz ģimenēm papildu ēdiena gatavošanai mājās, pēc kam nodoms atmests. Kāda nacioālā grupa iesniegusi petīciju, norādot uz slikto bērnu veselības stāvokli. Mediciniskā nozare tomēr, savukārt, iesniegusi statistiskas ziņas, kas liecinot, ka bērnu veselības stāvoklis nometnēs visumā nav tik ļauns. IRO tomēr atzīstot vēlēšanos uzlabot bērnu apgādi, lai gan neatzīst jautājumu par tik akūtu, kā tas izklāstīts minētajā iesniegumā. Amerikāņu joslā pašlaik esot 75.000 DP bērnu. Iespējas aprūpēt tos labāk pašlaik apspriež, un IRO centīšoties no sava ierobežotā budžeta līdzekļiem uzlabot bērnu uzturu.

Informācijas daļas vadītājs paskaidroja, ka saņemta atbilde uz iesniegumu militārai valdībai Berlīnē, ar ko IRO vērsās pret Augsburgas vācu laikrakstu „Schwäbische Landeszeitung", kas ievietoja asus pret DP vērstus rakstus. Militārā valdība Berlīnē devusi rīkojumu attiecīgām iestādēm Bavārijā rūpēties, lai laikraksts nepatiesos apgalvojumus atsauc un sniedz pareizu informāciju par faktiem.

Pēdējais jautājums skanēja: „Jaunā pārreģistrēšanas akcija skar tikai tos DP, kas dzīvo nometnēs. Vai ir kādi plāni, lai nodrošinātu izceļošanas iespējas un jaunus personības dokumentus arī tiem, kam gan ir DP statuss, bet kas dzīvo ārpus nometnēm?"

Aprūpes daļas pārstāvis Grigs atbildēja, ka IRO reģistrē arī ārpus nometnēm dzīvojošos tik ātri, cik tas iespējams. Pagaidām tiem jaunā parauga dokumentus neizsniedz, bet IRO kartotēkās būs ziņas, ka arī šīm personām ir tiesības uz IRO atbalstu.

Šī bija pēdējā preses konference, kas notika Heidelbergā, jo tuvākajās dienās IRO amerikāņu joslas štābs sāks pārvākties uz jaunu mītekli Bad-Kisingenā pie Šveinfurtes.

A. Lp.

Kad ASV būtu ar mieru atzīt padomju prasības

SENSĀCIONĀLI MINĒJUMI PAR ASV UN PADOMJU SAVIENĪBAS POLĪTIKAS AIZKULISĒM

Amerikāņu presē pēdējās nedēļās vairākkārt pieminētas baumas par it kā gaidāmu ASV un Padomju Savienības vadītāju valstsvīru tikšanos un sarunām, kuru nolūks būtu panākt vienošanos abu valstu starpā par tālāko politiku. Šīs baumas gan pēc tam oficiāli atsauktas. Vairāki laikraksti gandrīz vienlaicīgi, bet no dažādiem avotiem sniedz arī neapstiprinātas ziņas par šo dementēto sarunu iespējamo bazi un koncesijām.

„New York Journal American" 22. februārī sniedza Karla H. fon Viganda rakstu, kurā, atsaucoties uz Vatikāna aprindām un Šveices laikrakstu „Berner Bund", minēts, ka prezidents Trumens un ārlietu ministrs Maršals informātīvā un privātā kārtā meklējot bazi sarunām ar Padomju Savienību. Šveices laikraksts konkrēti minējis arī prasības pret Padomju Savienību un ASV piedāvātās koncesijas. „N. Y. Journal American" gan šo ziņu apzīmē par neticamu.

„Berner Bund" minējis, ka ASV būtu ar mieru atzīt Padomju Savienības īpašās drošības intereses Austrumu un Dienvidaustrumeiropā; atstāt tai brīvas rokas Polijā, Rumānijā, Ungārijā, Bulgārijā, Dienvidslavija un Albānijā; atzīt Somiju un Čechoslovakiju par ietilpstošām padomju ietekmes joslā; dot zināmā mērā brīvas rokas Padomju Savienībai arī Mandžūrijā un Ziemeļkorejā; piešķirt Padomju Savienībai plašāku aizdevumu, proporcionāli tam, kādā mērā tā būtu ar mieru samazināt savas 10 miljonu dolaru lielās reparāciju prasības no Vācijas. Tādā gadījumā ASV no Padomju Savienības prasītu: lai tā izbeidz bloķēt mieru Eiropas brīvajā daļā; piekrīt kopīgai politikai Vācijā un četrvalstu līgumam par Vāciju, pēc Bernsa ieteiktā parauga; izbeidz pretestību Maršala plānam; izbeidz atbalstīt Grieķijas nemierniekus; piekrīt miera konferencei par Japānu; izvāc savu karaspēku no Vācijas vienlaicīgi ar rietumvalstīm.

Atstāt Padomju Savienībai brīvas rokas minētajā Eiropas daļā, pēc projekta autoru domām, vienīgi nozīmētu atzīt to, kas jau faktiski pastāv. Ruzvelts un Čerčils atdevuši Lietuvu, Latviju un Igauniju, ar visu šo valstu neatkarību, brīvību un demokratiju, kādēļ tad, jautā „Berner Bund", lai Trumens nedarītu to pašu ar Austrumeiropu, ja tas palīdzētu demokratu partijai gūt uzvaru vēlēšanās? Amerikāņu tautas pretkara noskaņojumu uzskatot par tik dziļu, ka dažās Eiropas aprindās esot uzskats, ka ASV būtu ar mieru izvēlēties jebkuru, kaut maldīgu ceļu, ja vien būtu pārliecinātas, ka tas nodrošinātu mieru. Pastāvot domas, ka Trumens un citi demokratu partijas vadītāji varētu mēģināt izmantot šo noskaņojumu.

Kaut gan kā Vašingtonā, tā Maskavā ziņa par plānoto valstsvīru sastapšanos atsaukta, baumas par to nemitas. Interesants apstāklis ir tas, ka šoreiz ierosinājums it kā nācis no Padomju Savienības puses. Uz to liktos norādam arī Henrija Vollesa izteikumi kādā Tautas pārstāvju nama komisijā, kur viņš, kā 25. februārī ziņoja „New York Times", prasījis „jaunas sejas valdībā un jaunā prezidenta sastapšanos ar Staļinu". „Jaunais prezidents" eventuāli varētu būt Volless pats.

Rakstot par šiem minējumiem, ārzemju laikraksti uzskata par iespējamu, ka Maskava būtu nolēmusi „atelpas" brīdi starptautiskajā politikā līdz tam laikam, kamēr pilnīgi sagatavoti Padomju Savienības un tās satelītu spēki, pa to laiku turpinot nonivelēšanas politiku aiz „dzelzs aizkara" pēc Čechoslovakijas parauga. Arī rietumu demokratijas, liekas, neesot gluži immūnas pret mēģinājumiem panākt vienošanos kaut par katru cenu, lai uz laiku vēl saglabātu mieru.

Pa to laiku Maskavā un Vašingtonā turpinājusies slepeno dokumentu publicēšana sērijās. „New York Times" 23. februārī sniedza AP ziņu, ka, saskaņā ar publicētajiem dokumentiem, ASV jau 1919. g. baidījusies no boļševisma un tā centieniem pēc noteikšanas pasaulē. Uz Austrumeiropu toreiz nosūtītas daudzas komisijas, un konferencēs pārspriests, kā šo pasaules daļu mobilizēt cīņai pret boļševiku režīmu. Galvenais amerikāņu pilnvarotais Baltijas valstīs 1919. g. Varviks Grīns esot Parīzes miera konferencē ieteicis atraut atbalstu, ieskaitot pārtiku, tām nācijām, kas izlietojot savu enerģiju iekšējās cīņās, nevis kampaņai pret boļševismu. Grīns norādījis, ka Baltijas valstis esot svarīgākā barjēra pret boļševismu, buferis starp Krieviju un Vāciju, bez tam militārā un tirdznieciskā atslēga uz Krievijas aizmugures apgabaliem un iespējamais virziens Vācijas militārai, politiskai un saimnieciskai ekspansijai nākotnē.

Ruzvelta politiku Baltijas valstu jautājumā apgaismo Kordels Hells savās atmiņās par viesošanos 1943. g. Maskavā, lai organizētu „triju lielo" sastapšanos. Saskaņā ar „New York Times" 26. februāra numuru, Hells raksta, ka Polijas un Baltijas valstu jautājumā prezidents bijis nodomājis apellēt pie Staļina ar morāliskiem motīviem un ieteikt Krievijas pašas interesēs un tās starptautiskā prestiža labā piekrist jaunai tautas nobalsošanai Baltijas valstīs pāris gadus pēc kara. Polijas jautājumā Ruzvelts bijis par Kerzona līniju, tātad par piekto Polijas dalīšanu. Pēc komentātoru domām, Hella uzdevums tomēr bijis Baltijas valstu „iztirgošana", un ierosinājums par tautas nobalsošanu pēc vairākiem padomju okupācijas gadiem varētu būt bijis vairāk pašu ASV un Atlantijas čartas autora Ruzvelta labā, lai „saglabātu seju".

P. D.

Vasaras brīvlaiks mūsu skolās

Izglītības un skolu vadītāji — apgabalu direktori izlēmuši sākt jauno mācības gadu 5. aprīlī, tātad atkal pavasarī, un beigt ziemā. Šāds mācības gada iedalījums mūsu trimdas pirmajos gados bija apstākļu diktēts. Tagad ir pēdējais laiks pāriet uz normālo mācību gadu, iesākot to rudenī, ja nepieciešams, jau augustā, un tā beigas paredzēt maijā. Skolotāji un audzinātāji, kas skolās strādā un uzmanīgi vēro skolēnu darbu, sekmes, veselību un nogurumu, zina, ka lielākā daļa skolēnu vairs nav spējīgi mācības turpināt, ja šīgada noslēgumam nesekos ilgāks mācību pārtraukums resp. atpūtas laiks.

Mācību gadā garākam pārtraukumam pēc 1. trimestra nav attaisnojuma. „Dzīšana" pēc pēdējā 3. trimestra, kad atpūta skolēniem ne tikai pelnīta, bet visai nepieciešama, no paidagoģiskā un psicholoģiskā viedokļa nav pielaižama.

Dibināti rodas jautājums, ko vasarā darīsim, kā pavadīsim tad garo brīvlaiku? Vai skolotāji saņems atalgojumu, nodarbināto devas uc.

Vispirms skolēniem un skolotājiem pēc grūtos apstākļos veiktā pēdējā trimestra ar smago pārbaudījumu slodzi nepieciešama atpūta vismaz 4—5 nedēļas. Otrkārt, maijā organizējami skolotājiem un arī skolēniem praktiska aroda kursi (var mācīt arī angļu valodu). Atkarībā no iespējām un interesēm var ieteikt šādus kursus: mājturībā, rokdarbos, šūšanā, adīšanā, aušanā, daiļamatniecībā, māsu, sanitāru kursu, kursus putnkopībā, dārzkopībā, elektrotechnikā, techniskā rasēšanā, radiotechnikā, metallapstrādāšanā, mašīnrakstīšanā, stenografijā, grāmatvedībā, galdniecībā, mērniecībā, piensaimniecībā uc. Tautskolas vecuma bērniem (atskaitot varbūt pēdējās klases) kursus nav ieteicams apmeklēt. Tiem vasarā jārūpējas par veselības stiprināšanu un saglabāšanu. Tautskolu skolēnus pa klasēm jāpulcina kopējām ekskursijām apkārtnes dabā. Iekārtojami rotaļlaukumi un nodarbības pārraugāmas fiziskās audzināšanas skolotājiem.

Lai varētu atslogot stundu skaitu mācības gada laikā, vasaras brīvlaikā varētu iekārtot tās stundas, kas saistītas ar praktiskiem darbiem, piemēram, rokdarbus un mājturību. Tā ziemā stundu skaits samazinātos vismaz par divi stundām nedēļā.

V. V.

Izrāde ar problēmām

MĀRTIŅA ZĪVERTA „KĀDS, KUŖA NAV . . ." AUGSBURGAS TEĀTRĪ

Augsburgas-Haunštetenes latviešu teātris iestudējis Mārtiņa Zīverta trimdā sarakstīto viencēliena drāmu „Kāds, kuŗa nav . . ." Viencēliens, (gan turpat divi stundas) risina reizē divus tematus; pirmkārt, mīlētāju trīsstūri, ko pazīstam jau no šī paša autora „Tīreļpurva", to sauc atminā arī personu skaits — tikai trīs (arī raksturu šablona ir tā pati), un tas saasināts ar patlaban aktuālo laulību iziršanu viena laulātā pazušanas dēļ; tā sakropļots, ka viņa seja ir chirurgu darbs un to pat tuvākiem cilvēkiem nav iespējams pazīt, — šis invalids zaudējis atmiņu, vārdu, viņam ir tikai slimnīcas izdots numurs. Arī šis temats nav jauns; starp citu, to risina franču drāmatiķa Anuija patlaban daudziztirzātā drāma „Ceļotājs bez bagāžas". Tematikas sakrišana šai gadījumā nav svarīga, tā allaž pavīdējusi pēckaŗu laikā, kaut vai atceroties vienu Balzaka noveli no Napoleona kaŗa laikiem un filmas, kas rādītas starp abiem pēdējiem kaŗiem. Problēma ir psicholoģiski tik saistoša ka. jādomā, Mārtiņš Zīverts pēdīgais, kas to izmantojis. Atrisinājums: vai tāds kaŗa invalids var atrast atpakaļ ceļu uz dzīvi, beigās apzināti aizmirstot pagātni (ko sievas krustiņš viņam atsaucis atmiņā), lai netraucētu piederīgos (šai gadījumā sievu), manuprāt, atkarīgs kā no varoņa rakstura, tā no vides, kas viņam šādu atgriešanos varētu atvieglot.

Pieminētajā Anuija drāmā varonis, tāpat pēkšņi sevi atgūdams, izšķiŗas pagātni neatcerēties šīs pagātnes pašas un ģimenes locekļu rakstura dēļ, viņš p a t s grib sākt jaunu dzīvi. Zīverts liek savam varonim izlikties pagātni aizmirstam savas sievas jaunās laimes, vispār d z ī v e s labā. Viņam pašam nekas nepaliek pāri kā upuŗa gandarījums. Anuija nostatījums ir cilvēciskāks un saprotamāks, Zīvertam, atceroties Ziras raksturojumu, ka viņas vīrs bijis tikai „skaists dzīvnieks", atrisinājumā ir mazāk psicholoģiskas ticamības, vairāk ideālisma, šablonas un — drusku salkanības.

No abu tematu savijuma izrietošie sarežģījumi risināti veikli, salīdzinot ar „Tīreļpurvu", drāma ir technisks progress, personu uznācieni un nogājieni tā motivēti, ka stalažas kļūst gandrīz vai nemanāmas. Taču, tā ir tikai spēle ar trijiem kauliņiem, kurā spēlētājs ieguvis lielāku virtuozitāti. Un nevilšus nāk prātā Georga Brandesa vārdi par Henriku Ibsenu, salīdzinot viņa jaunības darbus ar vēlāk slavenajām drāmām: „. . . rakstnieks, acīm redzot, miņājās uz vietas . . ." Gan — arvien labāk, lai arī — ne gluži labi. Ja šai drāmu rakstīšanas technikā, ko varētu apzīmēt par konstruētu reālismu, skatītājs pieņem kā rakstnieka tiesību radīt vairāku liktenīgu sagadīšanos priekšnoteikumu, tad mākslota un naīva, liekas Iraida tieksme par vari likt leģionāram aptaustīt un skatīt sievas zelta krustiņu. Ja tas būtu tādēļ, ka arī Iraids kaut ko nojautis un liek savas līgavas vīram krustiņu rokā kā pēdīgo pārbaudījumu, tad būtu nepiedodams cinisms krustiņa došanu motīvēt ar krustazīmes maģisko, ciešanu remdētāju spēku (ko no Iraida nevarētu sagaidīt). Manuprāt, techniski krustiņa uskatīšanu, jā tas tik daudz tiek cilāts, varētu izkārtot daudz vienkāršāk: tā varētu būt gluži neuzkrītoša nejaušība. Ar to gan atkristu daži patētiski monologi, kuŗu vienkāršošana, vispār, nenāktu drāmai par ļaunu. Tā, liekas, ka ar šo viencēlienu ir gribēts pateikt pārāk daudz, reizē ar to cilvēki ir vairāk idejas nekā cilvēki. Tas kaitē tiem brīžiem, kad autors pratis uzburt patiesu drāmatisku saspringdzinājumu, dziļas traģēdijas atmosfairu. Kaitē arī sentimentālitātes un klišejiskas frazes, kā: „Dzīve ir skaista", „Ciešanas šķīstī dvēseli" u. tml. Jeb tā būtu ironija? — Tad pret pašas drāmas jēgu!

Lonijas Dangas režija ir korrekta, varētu pat teikt, neuzkrītoši veikla. Viņai pašai, kā Ziras lomas tēlotājai, blakus labi izstrādātiem un izlīdzinātiem momentiem, varētu pārmest drusku eksaltācijas resp. to pašu ko autoram; drusku mazāk — būtu vairāk. Leģionāra loma Pēterim Kalniņam ir pa tvērienam. Smagumus viņš iznes godam. Iraids — Jānis Lauva — jau autoram problēmātisks: ne raksturs, bet izpalīgs. Varētu atzīmēt kādu tiesu skatuviska iznesīguma, mazāk — personīgus vaibstus.

Gvido Liepas dekorātīvais ietērps — bez pretenzijām, gluži patīkamu tieksmi uz stilizāciju. Izrāde katrā ziņā neatstāj skatītāju tukšā: ir ko just un domāt.

Knuts Lesiņš

Andrējs Eglītis

Maigais kapracis

Pēc ziemeļkariem — gadi mēra slimie asiņs spļāva,
Laiks sagriezās — virs pīšļiem paceltus, mūs atkal kāva —
Sēt nāca mirušie, bij vagās kaulus lemess aris,
Slapjš smējās, līķu ratos braukdams, elles brīnumdaris.
Bet līdz ko sēra dvingums iztrakojies — tālāk vēlies,
Nest dzīvu dvēseli pie Dieva cīruls trilli cēlies.
Tā neizdeldēs mūs!
Bet maigais kapracis — pirms vaigs vēl ciņas sviedros svīdis,
Klāt glēvums mēnessērdzīgais — caur vājo stiprā līdis,
Un iekām bruņas dos un sasaukšanās uguns kurēs —
Pie pirmās vēsmas, saku, jūsu stiprums neizturēs!
Kaus glēvums briesmīgāk, ar pārbaidītiem zemes klāsies —
Nāks dīvains bēru laiks — pulks mūsu pāri lidināsies.

Latviešu teātris Fišbachā

Pēc Bavārijas apgabala komitejas Kultūras daļas ierosmes, kādā pavasarīgā dienā 1947. gadā Minchenē saradās labs pulciņš aktieŗu, kas vairāk kā gadu bija pa savām nometnēm izmēģinājuši izaudzināt mākslas mīļotājus par aktieŗiem, bet aizvien skaidrāk sajutuši, ka ne visi ziedi nes augļus, nedz visi sapņi piepildījumu. Šo pavasara dienu varētu pieņemt par tagadējā Fišbachas latviešu teātŗa dibināšanas dienu, jo tieši Fišbachas latviešu nometne bija tā, kas viesmīlīgi atvēra savas nometnes vārtus un „Melnās bumbas" (tautas mutē dēvētā sarīkojumu zāle) durvis un ielaida no dažādām debesu pusēm ripojošās teātrinieku kulbas ar visu kustamo un nekustamo inventāru.

Nu jaunais teātris varēja sākt darboties. Par dekorātoru bija aicināts Arnolds Sildegs un par drāmaturģi šī raksta autore, par ko gan ansamblis ne vienu vien reizi dziļās bēdās nopūties un piesaucis Mārtiņu Zīvertu, kas lugas ne vien raksta, bet vada arī režijas un tēlo galveno lomu. Bet ko lai dara, ka Mārtiņš Zīverts ir viens un viņu aiz abām rokām tura ciet latvieši Zviedrijā.

1947. gadā 1. jūlijā teātris atklāja sevi un sezonu ar Ed. Vulfa „Svētki Skangalē", kam režiju vadīja bij. Latgales teātŗa režisors G. Amols. Sekoja E. Zālītes „Svešās asinis" arī Amola režijā. Gāju putniem atgriežoties no dzimtenes, pa „Melnās bumbas" aktieŗu durvīm Arnolda Štama vadībā iesoļoja A. Deglava un E. Zālītes „Vecais pilskungs", ar dziesmām, rotaļām, dejām un mūziku, jo teātrim bija izdevies piesaistīt divus tādus mūziķus kā vijolnieku A. Matisonu un čellistu J. Ādamsonu. Pēdējais turklāt uzrādījis tik varenas tēlošanas spējas, ka bez viņa vairs nav gandrīz iedomājama neviena izrāde.

Pārējo aktieŗu vidū būtu minami Arnolds Štams (Tautas teātris), Lita Zemgale (Nacionālais t.), Vold. Krūmiņš (Tautas t.), Žanis Ozoliņš un Marija Vidnere (Liepājas t.), A. Valdmanis un Gallija Sildega (Dailes t.), Alīse Lauris (Tautas t.). Un vesela rinda jaunāko tēlotāju, kas savu veiksmi jau izmēģinājuši Latvijā uz provinces skatuvēm.

Teātŗa techniskie darbinieki arī aizvien veiksmīgāk sāk apjaust, ko no viņiem prasa tāda illūziju radītāja iestāde kā teātris. Lielas grūtības rada apgaismošanas ierīces, skatuves ietvars un kostīmi. Par pēdējiem jāsaka liels paldies kādam, kas, šo rakstiņu lasot, to zinās.

Direktori jeb kā to oficiāli dēvējam vienkāršāk — teātra priekšsēži gan teātŗa īsajā pastāvēšanas laikā mainījušies kā čigāna zirgi, jo grūtības teātrim organizējoties un veidojoties bijušas tik lielas un aktieŗu nervi kļuvuši tik jūtīgi, ka katrs cenšas drīz vien nosviest vadītāja krustu. Pašreiz par direktoru un atbildīgo vadītāju ansamblis vienprātīgi izvēlējis dekorātoru Arnoldu Sildegu, kas šo darbu ar labām sekmēm veic jau vairākus mēnešus.

Teātris spraudis par savu mērķi ar izrādēm iepriecināt ne vien savu nometni un tuvo kaimiņu Valku, bet taisīt izbraukumus visur, kur pēc tā ilgojas. Līdz šim gan, diemžēl, tas transporta grūtību dēļ ne visai sekmējies, bet teātra vadība cer, ka, labam laikam iestājoties, teātrim izdosies akreditēties arī tur, kur tam līdz šim, ne savas vainas dēļ, nācies pat solījumus lauzt.

Pašreiz teātris strādā ar M. Dišleres „Ozolnieka meitu" Arnolda Štama režijā, bet turpmākā darbības plānā paredzēti: Šekspīra „Jautrās Vindzorietes", Paula Osborna „Nāve ābelē", Raudzepa „Nevaris", Blaumaņa „Indrāni" un daži vēl neatklājami noslēpumi, kuŗus varēs reālizēt iestājoties siltākam laikam, kad dekorātors varēs savus īstos un imitētos audeklus noklāt atkal aktieŗu barakas izbruģētā pagalmā un strādāt debesu dotajā gaismā un siltumā.

Rūta Skujiņa

Lietuvji uzved Indrānus

Atzīmējot Lietuvas neatkarības svētkus, Rāvensburgas (franču zonā) lietuvju drāmatiskā kopa svinīgā pirmizrādē Rāvensburgā uzveda Blaumaņa Indrānus. Traģēdiju trimdā no latviešu valodas tulkojis prof. P. Liaugminas. Galvenās lomās bija Regīna Trinkaitiene (Indrānu māte) un Salis Valis (Indrānu tēvs). Dekorātīvo ietērpu inscinējumam bija sagatavojis latviešu gleznotājs arch. Uga Alberts. Izrāde bija negaidīts un aizkustinošs pārsteigums šejienes latviešu kolonijai, kuŗas locekļi lielā skaitā bija ieradušies sarīkojumā un ar spraigu uzmanību noskatījās traģēdijas 3 stundas gaŗo atveidojumu brāļu tautas valodā. Izrāde noslēdzās ar ietekmīgu abu tautu vienības manifestāciju. Rāvensburgas lietuvju drām. kopa paredz ar inscinējumu viesoties arī citās franču zonas lietuvju kolonijās.

Vt. K.

Melnais

Pesimisms ir svešvārds. Es tā vietā saku „melnais".

Vai, cik dīvaina dūša kļūst, kad uznāk melnais. Gribas būt tā kā kapā, gulēt zem vēsām, dzeltenām smiltīm, ļaut, lai virs kapa aug neaizmirstulītes, lido putni un tauriņi, bet pašam tikai gulēt, gulēt . . . Tomēr pilnīgi beigtam arī negribas būt, bet tā, lai pats vēl visu redz, bet citi liek mieru. Skatīties caur smilšu aizkaru, kā tautieši meklē sprunguļus, ko citiem likt ceļā, klausīties stāstus par visām pasaules zemēm — cik visur daudz jāstrādā, cik maksā kurpes, šokolāde, zobu bakstāmie, cik daudzas personības saprot mūsu stāvokli, jūt līdz, dara iespējamo mūsu likteņa atvieglošanā . . .

Kapā nekā vairs nevajaga. Ne kaloriju, ne skrīningu, ne afidēvitu, ne aizjūras sainīšu, ne cigarešu. Tādā kapā cilvēks ir ārpus laika un telpas. Melnais ir viņa kungs. Viņš pasmejas melnus smieklus par ekspansijām un territoriālām prasībām.

Tā es guļu, guļu — varbūt atombumba mani atmodinās. To gan noteikti gribētu redzēt, kāda pasaule tad izskatīsies.

Mets Metums

Pārvedot mums naudu pa pastu, neaizmirstiet uz pārveduma talona otrā pusē atzīmēt, p a r k o J ū s m a k s ā j a t.

Chronika

Elvīra Ārone, Eižens Freimanis, Viktors Ziedonis un Dzidris Freimanis ieskaņojuši skaņu platēs šu latviešu koncertu, ko kopā ar mācītāja Krafta paskaidrojumiem noraidīs 40 ASV raidītājos. Koncertā, kas noorganizēts ar Vispasaules ev.-lut. baznīcas apvienības palīdzību, amerikāņi dzirdēs Jāņa Medina „Ārija" un „Glāsts", E. Freimaņa „Lāses" un Em. Dārziņa „Melancholisko valsi".

Emīls Skujenieks tulko latviski lietuvju rakstnieka Vinca Ramona romānu Krusti, kas saņēma Amerikas lietuvju organizācijas godalgu. Romānu paredzējis izdot A. Sēlzemnieka apgāds.

Jaunāko laiku vēsturi, ko pēc Fr. Zālīša, K. Marešala un K. Senobosa darbiem sastādījis E. Nagobads, izdevis Grāmatu drauga apgāds.

Latviešu stīgu kvartetam (prof. A. Ozoliņš, prof. A. Noritis, doc. E. Vīnerts un doc. V. Ruševics), kas martā koncertēs Stokholmā un pēc tam Anglijā un Eirē, paredzēti koncerti arī Dānijā, ja vien izdosies atrisināt ieceļošanas jautājumu.

Marijas Induses-Mucenieces grafiku izstāde notiek Upsalā, turienes universitātes mākslas studijas telpās.

Pēteris Ērmanis

Aktieŗa Lejasberta dīvainais piedzīvojums

Quasi una phantasia

Kādā no Latvijas lielākiem teātriem pašlaik rādīja jaunu latviešu lugu. To bija rakstījis diezgan maz pazīstams autors — šo drāmu ar vienkāršu saturu, bet dažiem stipriem teātrāliem skatiem un efektīgi traģisku beigu cēlienu. Aktieris Kārlis Lejasberts tēloja galveno vīrieša lomu — nelaimīgo mīlētāju, jaunsaimnieku Jāni Smiltnieku. Priekšpēdējā cēlienā drāmatiska situācija: Smiltnieks atnācis sava netālā kaimiņa vecsaimnieka Lobiņa mājās, lai beidzot oficiāli bildinātu — izlūdzoties arī vecāku atļauju un svētību — jau sen iecerēto un iemīlēto Lobiņa meitu, skaisto, kairo, bet jūtās nenosvērto Āriju. Bet Lobiņos ieradies, Smiltnieks atrada nelielu jautru sabiedrību, kas svinēja Ārijas saderināšanos ar Lobiņa sāncensi — bagāto, izglītoto, lepno Rūdolfu Sveiri, kam mājas pagasta otrā galā. Ārija ilgi bija svārstījusies starp abiem saviem nopietnajiem tīkotājiem, līdz beidzot vairāk cerības devusi Jānim, ar ko saistīja ilga mīlestība, kaut arī paši Lobiņi lāgā negribēja mazturīgo jaunsaimnieku par znotu. Bet nu . . . bet nu Ārija tomēr izraudzījusies Sveiri! Jānis bija galīgi pārsteigts, satriekts un sadusmots. Kā tad tā, kā tad tā? Nē, tas nebija tiesa, tas . . . tas . . . Bet Ārija izsūtīja citus ārā un pieglaudīgā runā Jānim izskaidroja: viņi abi, Sveiris un Smiltnieks, esot krietni vīrieši, jā, viņa varot teikt, abi esot viņai mīļi, bet — „es salīdzināju jūs abus; tu esi labs, tu esi jauks, tomēr — neņem nu ļaunā — vēl tikai tāds zēns. Tāds tu arī paliksi. Bet Rūdis ir īsts vīrs." Galīgi sarūgtināts un sakaitināts, Jānis teica: „Zēns vēl tev, Ārij, parādīs, ko viņš var. Nedomā, ka es tā likšos mierā. Mēs vēl tiksimies!"

Kārlis Lejasberts tā bija iedzīvojies savā lomā, ka dusmās bija gluži pietvīcis un acīs parādījās tādas tiešām zēniškīgas dusmu un sāpju asaras. Lejasberts ātrā, dusmīgā gaitā tuvojās durvīm, sparīgi tās atrāva un, sparīgi aizcirtis, atradās ne vis aizkulisēs, kur stāvēja izrādes vadītājs ar lugas eksemplāru, sekodams aktieŗu iešanai un nākšanai, bet — — — Lobiņu dzīvojamās mājas nelielā šaurā priekšistabiņā, ko apgaismoja šaurs lodziņš. Priekšistabiņā aiz sliekšņa no kājslaukāmā piecēlās suns, kas Jānim Smiltniekam labs pazina no agrākiem apciemojumiem Lobiņos. Suns apsveica Jāni ar astes luncināšanu, milīgu iesmilkstēšanos un taisījās pat aiz draudzības slieties pie krūtīm. Lejasberts satrūkās: kas tad tas? Kur viņš bija? Jāgriežas atpakaļ. Bet tur taču skatuve, tur vēl iss Irmas Baltrozes — Ārijas un Raimonda Kļavlapas-Sveiŗa dialogs, tur viņam tagad nav jābūt. Un līdztekus pašam, Lejasbertā kļuva dzīvs un īsts Jānis Smiltnieks: nē, es neiešu atpakaļ tur pie viņiem, pie Ārijas, nē, tagad nē. Un šai priekšistabiņā Jānis Smiltnieks taču daudzas reizes bijis, redzējis šo slieksni, šīs abas durvis (uz iekšu un āru), šo kājslauķīti, tur nupat bija gulējis suns, šo lodziņu, vadžus, kur drēbes pakārt (tepat karājās Jāņa svētdienas cepure), mazo veco skapīti kaktā. Arī par suni Džeri bija zināms, ka tas nevīžoja dzīvot pie gana, pie lopiem, mēdza atskriet nelaikā mājās, kā nupat tagad. Jānis Smiltnieks atgrūda suni, paķēra cepuri no vadža, spēcīgi atvēra ārdurvis un iznāca Lobiņu pagalmā.

Jā, viss te bija redzēts, un viss bija tā . . . Un it kā pēc ilgas smagas slimības, kur tu esi bijis kā neatmaņā, kā visu aizmirsis, un nu, pirmo reizi izejot ārā, viss tiek atmiņas atsaukts uzreiz. Te pa labo roku priekšzīmīgi iekoptais Lobiņu ābeļdārzs, kur zaros āboli spīdēja pretī saulei šai pavēsajā, viegli vējainajā priekšpusdienā. Tur pa kreiso roku Lobiņu stallis ar veco milžu pāri — kļavu un liepu staļļa priekšā (Jāņa zirgs nebija piesiets pie slitiņas, Jānis tos pāris kilometrus bija atnācis kājām). Un vēl tālāk pa kreisi paveca klētiņa un klētiņas durvīs iestājies vecais Čauksts — Lobiņu attāls radinieks, piedzīvotājs, tā sakot, vecs mājas inventāra gabals. Nu tas bija Kārlis Lejasberts, kas domāja: „Teodors Ādernieks gan Čauksta lomā izskatās citādāks nekā šitais večuks." Bet Čaukststs uzrunāja Jāni Smiltnieku, acis piemiedzis kā izsmieklīnā: „Vai vellu, tu jau uz māju? Tur tak iet lustīgi." Smiltnieks atrūca: „Man pietiek tās lustes," — un steidzās tikai tālāk pa braucāmo ceļu gar nopļauto rudzu lauku, gar balto, tūliņ pļaujamo auzu druvu uz mājām, uz savu jaunsaimniecību, uz Vanagiem.

Arī ceļš bija tik ļoti pazīstams un tomēr — katrs solis it kā parādītu kaut ko pirmo reizi redzētu, lai arī sen zināmu.

Kārlis Lejasberts iegrūda roku kabatā, izvilka lakatiņu. Tas taču bija viens no sievas dāvinātiem. „Man taču ir sieva," pēkšņi uzzibsnīja atmiņā. Teātrī viņa sieva nespēlēja, bet bija laba, uzticīga, saimnieciga. Bet atkal Jānim Smiltniekam iesmeldza tas, ko viņš šodien Lobiņos piedzīvojis. „Ak, Ārija, čūska. Nupat priekš kādas nedēļas bija tik mīļa, un viss bija tik labi... Kā viņa man deva mutes . . . apdedzināja kā sarkanām ogļēm . . . un neviena vārda par to otro, par Sveiri . . . Un nu . . . un nu . . ." Pretī uz divriteņa slaidi nolaida garām Elstiņu Arnolds, labs Jāņa draugs, un sveicināja, smaidīdams veselīgiem zobiem, bet Jānis tikai drusku pameta ar galvu, sava grauzēja mocīts. (Lugā Arnolds nefigurēja, Lejasberts nepamodās). Jānis griezās no ceļa pa ežiņu, jo tā varēja taisnāk noklūt uz Vanagiem. „Lūk, lielais sērmūkslis tīrumā, kur reiz mums bija norunāta satikšanās. Es nevarēju laikus atnākt, Ārija mani jau gaidīja. Kas tas bija par vakaru!" — Tur jau arī lielā valsts meža ielokā gulēja viņa Vanagu nedaudzās ēciņas, stāvēja vēl jaunie, sīkie kociņi, kuŗus viņš bija stādījis gar savā sētā iebraucamā ceļa malām. Tur tīrumi, viņa iekoptie, tādās pūlēs, tādās cerībās arī par Āriju domājot. „Es salīdzināju jūs abus . . . Viņš ir vīrs... tu esi zēns.. zēns! Ak tu viena, ak tu viena!"

Māti Jānis atrada istabā. Rīta soli nokopusi, viņa sēdēja pie loga un caur acenēm vērās dziesmu grāmatā. Un vienu mirkli Kārlis Lejasberts nezināja, vai tā, kas tur pie loga sēž, ir slavenā aktrise Mirdza Bīlchena, kas ilgus gadus tik jauki tēloja mīlīgas meitenes un tagad ne mazāk jauki tēlo mīlīgas māmuļas, vai Jāņa Smiltnieka māte Anna Smiltniece? (Slavenā aktrise šo veco Smiltnieci tēloja lugā). Taču Jānis Smiltnieks tūliņ zināja tikai vienu: tā ir viņa māte.

„Vai, dēls, kāda tev nelaba seja!" Māte satrūkusies paskatījās.

„Māt, Ārija mani piemānījusi. Es uzskrēju šorīt viņiem virsū tādā nereizē. Ārijai taisni bija saderības ar Sveiri — tu zini, ar to bagāto, lielīgo no viņgaliešiem."

„Ak šitā, dēls! Jā, jā. Nu — esi vien mierīgs, ar to meitu tev nekāda labā dzīvošana nebūtu iznākusi. Viņa nav tev īstā. Par daudz šagalīga. Tāda gaisā skrējēja."

„Gaisā skrējēja? Nē, māt, šitā meita ir čūska, es tev saku. Viltīga, glaužas un uzreiz iekož, ka mirsti vai nost. Bet es viņai . . . es viņiem visiem ko parādīšu. Es . . ."

„Vai, dēls, tādus vārdus gan mutē neņem . . . mīļais dēls. Esi nu mierīgs, Jānīt, es tevi lūdzu!"

(Turpinājums sekos)

JAUNAS GRĀMATAS „LATVIJAS" APGĀDĀ

A. Ceichnera
KANĀDA
Ilustrēts izdevums
Daba, iedzīvotāji, saimniecība, dzīves līmenis.
Cena RM 5.—.

M. Celma
MATĒMATIKA TAUTSKOLĀM
7. kl. kurss.
Cena RM 10.—.

Izplatīšanai saņemta
M. Sostes
ĢEOMETRIJA VIDUSSKOLĀM III D.
Plānimetrijas uzdevumi un ievads trigonometrijā.
Cena RM 12.—.

Vēl krājumā:
Luža Bērziņa pasaka bērniem **Laimīgais Ansis** RM 2,50. Dr. A. Dargevica **Rokas grāmata veselības kopšanai** RM 6.—, K. Skalbes **Stāsti un tēlojumi**, Skaras izd., RM 3,80, D. **Rogas** un St. Cīruļa **Ābece**, ilustr. A. Sildegs, RM 6.—, M. Celma **Matēmatika tautskolām**, 6. kl. kurss, RM 10.—.

A. Bumbēra **Fizika I daļa** izpārdota

Grāmatas **vairumā** pasūtināmas „**Latvijas**" apgādā (13b) Gunzburg/Do., Bürgermeister Landmann Platz 7. **Mazumā** pieprasīt nometņu grāmatnīcās un pie kolportieriem

Angļu strādnieku partija brīdina

sociālistus visā pasaulē no sadarbības ar komūnistiem

Čechoslovakijas informācijas ministrs klusē par apcietināto skaitu

ARĪ FRANCIJĀ SĀK ORGANIZĒT „IZPILDKOMITEJAS"

Čechoslovakijas parlaments sanākšot 10. martā uzklausīt Gotvalda valdības ziņojumu. Tautas sociālistu partijas jaunā vadība paziņojusi, ka vienprātīgi stāvot aiz valdības un nolēmusi pārdēvēties par sociālistu partiju. Gotvalds apstiprinājis arī Slovakijas provinces jaunās valdības sastāvu. Ministru prezidents un 7 no pārējiem 11 ministriem ir komūnisti.

Vienpadsmit no 12 jaunajiem valdības locekļiem pirmdien sarīkoja pirmo preses konferenci 150 ārzemju preses korespondentiem Prāgā. Arpiļa beigās vai maijā paredzētās parlamenta vēlēšanas varbūt vajadzēšot atlikt „sokolu" svētku dēļ un tādēļ, ka tagadējā 1946. g. maijā uz 2 gadiem ievēlētā satversmes sapulce neesot pabeigusi savu darbu. Notikumu straujuma dēļ vēl neesot bijis iespējams definēt izpildkomiteju tiesības, bet to drīzumā darīšot, tālāk paskaidrots korespondentiem. Komitejas esot bijušas tautas atbilde uz reakcijas mēģinājumiem sagraut tautas demokratiju. Tās likumīgo bazi ieguvušas ar tautas gribu. Praktiski šīs komitejas, raksta „New York Herald Tribune" korespondents, kontrolējot visu dzīvi Čechoslovakijā, no galda tenisa turnīriem līdz politiskām tīrīšanām un saimnieciskām reformām. Informācijas ministrs Kopeckis palicis žurnālistiem parādā atbildi uz jautājumu, cik personu pavisam arestētas vai atceltas no amatiem, tāpat nav konkrēti atbildējis uz lūgumu — nosaukt vārdā tās „rietumu valstis, kas palīdzējušas čechu reakcionāriem sazvērestībā pret valdību".

Čechoslovakijas jaunās valdības locekļi runājuši daudzās masu sapulcēs. Gotvalds kategoriski noliedzis, ka valdība paredzot ierīkot kolhozus. Viņš atkārtoti prasījis visa pārvaldes aparāta „tīrīšanu". Ārlietu ministra vietnieks Klementiss deklarējis, ka Čechoslovakija gribot papildināt Austrumeiropas savstarpējo paktu sistēmu ar jauniem līgumiem, bet tai neesot nekas pret sadarbību arī ar rietumvalstīm divpusīgu līgumu ietvaros. Čechoslovakija cerot uz Francijas draudzību. Informācijas ministrs Kopeckis izteicies, ka no rietumiem Čechoslovakijā nesen esot ieplūdusi vesela straume spiegu; tie esot pakļauti bij. vācu ģenerālim Guderianam, kuram uzdots no jauna organizēt vācu slepeno dienestu. Tieslietu ministrs Kopicka pieteicis pārgrozības tieslietu iekārtā. Partiju un visas sabiedriskās dzīves „tīrīšanu" uzraudzīs „nacionālas frontes izpildu komiteja". Tās lēmumi būšot saistoši visām partijām un saimniecībai. Šī pastāvīgā komiteja ik vakaru radiofonā došot visām „nacionālās frontes" komitejām instrukcijas nākamās dienas darbam.

Otrdien paredzētā Čechoslovakijas jaunās valdības pirmā sēde atlikta uz šodienu. Valdība oficiāli atsaukusi ziņas par it kā notikušo prezidenta Beneša atkāpšanos. Parlamenta sēdē trešdien varēšot piedalīties tikai tie deputāti, ko būs apstiprinājusi arī parlamentā nodibinātā izpildkomiteja. Valdības locekļi pirmajā ārzemju preses konferencē apstiprinājuši, ka iespējama parlamenta vēlēšanu atlikšana līdz vasaras beigām vai rudenim. Pēc BBC ziņām, no amata atkāpies Čechoslovakijas vēstnieks ASV Slaviks, jo esot ar mieru pārstāvēt tikai demokratisku iekārtu. Atkāpies arī čechu vēstnieks Kanādā, kas tur domājot palikt dzīvot privāti. „Paris Soir" ziņo, ka pēc Čechoslovakijas parauga arī Francijā sākta izpildu komiteju organizēšana un vairākās darba vietās tādas jau nodibinātas.

Visām partijām uzdots likvidēt savas jaunatnes organizācijas, jo turpmāk pastāvēs tikai viena. Visā valstī aizliegti 28 amerikāņu, angļu franču, šveiciešu un beļģu laikraksti un žurnāli, starp tiem visi pazīstamākie izdevumi. ASV informācijas dienests Prāgā piespiests izņemt no vitrīnas trīs valstu protesta tekstu pret notikumiem Čechoslovakijā. Ārzemju korespondentiem aizliegta ziņu nosūtīšana pa radio. Informācijas ministrijā atceltas no amatiem 60 personas. Jaunatnes laikraksts „Lada Front" uzbrūk visiem, kas klausās angļu radio ziņas. Angļi neprotot pat atšķirt diktatūru no tautas demokratijas. Mēģinot bēgt uz Vācijas amerikāņu joslu, pagājušās nedēļas beigās aizturēti ap 500 čechu studentu.

Kāda amerikāņu dziedone, kas pieredzējusi krizi Prāgā, Ņujorkā izteikusies, ka fabriku strādnieki piespiesti iziet demonstrācijās. Benešs esot mājas arestā. Agrākais tieslietu ministrs Drtina atrasts smagi ievainots savā dzīvoklī Prāgā. Policija paskaidrojusi, ka viņš gribējis izdarīt pašnāvību. Drtina bija tuvs Beneša draugs. Bijušais veselības ministrs Plojners izteicies, ka daži agrākie ministri par savu „izstāšanos" no valdības uzzinājuši tikai no laikrakstiem.

Pēc Šveices radio ziņām, valsts prezidents Benešs savās lauku mājās saslimis. INS ziņo, ka amerikāņu vēstnieks Prāgā Steinharts rūpējies par vēstniecības īpašu aizsardzību, jo esot jābaidās no dokumentu zādzībām. Iekšlietu ministrija ziņo, ka esot atklājusi atkal jaunas sazvērestības agrākās policijas un militārās aprindās.

ASV ar 1. martu sākušas jaunu 15 minūšu ilgu ik dienas ziņu raidījumu Čechoslovakijai. Angļu strādnieku partija uzsaukumā brīdinājusi visas pasaules sociāldemokratus, kas vēl paši spēj lemt par savu likteni. Čechoslovakijā sociālisti iznīcinājuši paši sevi, pievienodamies komūnistiem. Londonas ārlietu ministrija paskaidrojusi, ka jautājumā par Anglijas nostāju pret jauno režīmu Čechoslovakijā turpinoties domu apmaiņa ar Parīzi un Vašingtonu. Neesot tiesa, ka no Prāgas būtu atsaukts angļu vēstnieks.

Runājot par Čechoslovakijas notikumiem, Dienvidafrikas ūnijas ministru prezidents Smatss izteicies, ka pasaule pašreiz piedzīvojot lielāko krizi cilvēces vēsturē. Francijas ārlietu ministrs Bido atzinis, ka apvērsums Prāgā Padomju Savienībai devis gan stratēģisku, bet ne diplomātisku ieguvumu. Francijai tagad esot jāsaglabā miers. „Austrija gatava par savu brīvību un demokratiju arī cīnīties," austriešu komūnistu partiju brīdināja ministrs Grafs.

Notikumiem pārsviežoties uz Somiju, pieaugušas bažas Beļģijā, Dānijā un Norvēģijā. Trīs Skandinavijas valstu ministru prezidenti 18. martā satiksies Stokholmā. Dānija gan gatavojot savu aizsardzības plānu, bet nepiedaloties kādā kopējā Skandinavijas aizsardzības plānā, paskaidrots Kopenhagenā. Norvēģijas ministru prezidents Gerhardsons uzsvēris vajadzību, cik vien iespējams samazināt komūnistu ietekmi Norvēģijā.

Štutgartes radio ceturtdien ziņoja, ka Čechoslovakijā atņemti mandāti 12 katoļu pārstāvjiem parlamentā. Parlamenta ēkā apcietināti divi tautas sociālistu partijas deputāti. Tāpat apcietināti daudzi virsnieki. Daudz cilvēku bēgot, bet robežas stingri apsargātas. Trešdien apcietinātas 300 personu, kas mēģinājušas izkļūt uz Ungāriju. NYHT, BBC

Komūnisti sāk pretamerikāņu kampaņu Rietumvācijā

NOLĪDZINĀTS CEĻŠ UZ TRIJU JOSLU APVIENOŠANU

Trīs valstu konferenci Londonā par Vācijas nākotni cer pabeigt šodien. Apspriežu sekmīgākā diena bijusi pirmdiena. Lai gan apspriedes bija slēgtas un par to gaitu neizdeva oficiālus paskaidrojumus, ir zināms, ka sarunu centrā bijusi franču joslas pievienošanās apvienotajai amerikāņu-angļu joslai. Ģenerālis Klejs, kas jau atgriezies no Londonas, izteicies, ka konferencei būšot labi panākumi, bet lēmumi esot tikai vispārīgas dabas un konkrēti pārgrozījumi vēl nevarēšot tūlīt sekot, tomēr ceļš uz triju joslu apvienošanu esot nolīdzināts. Okupācijas valstu debates par Vācijas valūtas reformu ilgšot vēl 2—3 nedēļas. „Pravda" Londonas apspriedes nosauc par „ārlietu ministru konferences turpinājumu bez Padomju Savienības" un norāda, ka trīs valstu lēmumi nevarot būt saistoši Padomju Savienībai.

„New York Herald Tribune" ziņo, ka komūnistu kampaņu Vācijas rietumjoslās diskreditēt amerikāņu okupācijas varu ievadījusi kāda sapulce Frankfurtē, kur Rūras komūnistu vadītājs Reimans un citi runātāji vēl nepieredzēti asi uzbrukuši ASV. Amerikāņi esot pārdevuši vācu strādniekus Rietumvācijas rūpniekiem, kas tos izmantojot. Tie, kas iegrūduši vācu tautu postā, tagad vēl esot pie varas un sēžot apvienotās joslas pārvaldē. Uz „Care" palīdzības sainiem ASV nopelnot 5 dolarus par gabalu. Bez tam rēķinu vāciešiem vēl pasniegšot vēlāk. Kā „Daily Mail" ziņo, Reimans deklarējis, ka komūnisti uzskatīšot par nodevējiem visus vāciešus, kas sadarbošoties apvienotās joslas chartas ietvaros.

Četru ārlietu ministru vietnieku apspriedēm Londonā par Austriju vēl nav konkrētu rezultātu. Kamēr Padomju Savienība pastāv uz savām prasībām — naftas koncesijām, Donavas kuģniecības kontroli un 200 miljonu dol. samaksu skaidrā naudā 2 gados, franču priekšlikums ir šo summu samazināt uz 100 miljoniem 10 gados, bet angļu un amerikāņu viedoklis ir, ka visu prasību pamatā jāliek Austrijas faktiskās iespējas.

NYHT, DM, BBC

Palestīnā draud pilsoņu karš pašu žīdu starpā

IRO Ženevas štāba emigrācijas daļa paziņojusi, ka, sākot ar šo nedēļu, žīdu DP var sākt pieteikties izceļošanai uz Palestīnu. Technisko darbu veiks Jewish Agency. Tai pašā laikā „New York Herald Tribune" ziņo no Palestīnas, ka ar katru dienu reālāka kļūst iespēja, ka tur izcelsies pilsoņu karš pašu žīdu starpā, jo mērenāki noskaņotā žīdu prese tagad atklāti aicina savus lasītājus aktīvi apkarot Sterna grupu un citus terroristus, kuru „vaina pārāk liela, lai paliktu nesodīta". Arī Oficiāli Jewish Agency pārstāvji, kas gan nerunā par pilsoņu karu, asi nosoda terroru pret angliem, kas esot „vienkāršs ārprāts".

Jeruzalemē uz elektriskas mīnas uzspridzināts angļu karaspēka virspavēlnieka auto. Par laimi gan virspavēlnieks tai brīdī nav atradies mašīnā, ko tūlīt pēc tam apšaudījuši arī paslēpušies snaiperi.

Pēdējais „diktātors Eiropā soļo," saka Defs Kupers

„Daily Mail" ievietojis plašu pazīstamā angļu valstsvīra sēra Defa Kupera rakstu par pēdējiem notikumiem Čechoslovakijā un Somijā. Defs Kupers, kas atkāpās no pirmā lorda posteņa, protestēdams pret Minchenes konferences lēmumiem 1938. g., šai rakstā starp citu saka: „Katram būtu jāsaprot, ka apvērsums Čechoslovakijā daudzējādā ziņā ir vēl nosodāmāks par tiem apvērsumiem, ko rīkoja Hitlers un Musolini. Taisnības labā jāatzīst, ka šie abi noziedznieki izdarīja savus ļaunos darbus tikai ar savu tautiešu palīdzību vien. Viņi nestaigāja apkārt ar instrukcijām ārzemniekiem savās kabatās. Viņi neizdalīja zeltu saviem ārzemju palīgiem. Bet Čechoslovakijas apvērsums izplānots un par to samaksāja Maskavā, un liekas, ka tas sagatavots tā, lai saskaņētu ar līdzīgu sazvērestību pret brīvību Somijā, kur gan, ievērojot citādo tautas raksturu, procedūra var kļūt mazliet citādāka."

Defs Kupers brīdina neaizmirst pagājušo notikumu mācību, ka visas tautas galu galā ir cieši saistītas un nevienam nav tiesības teikt, ka viņu šie notikumi neskar. Atbilde jautājumam, ko šie notikumi īsti nozīmējot, esot vienkārša. „Tie nozīmē," saka Defs Kupers, „ka pēdējais pāri palikušais no trim diktātoriem, kas apdraudējuši Eiropas brīvību, sācis soļot. Tas nozīmē, ka viņš paplašina savas robežas uz rietumiem."

Tālāk angļu valstsvīrs saka: „Visus vērotājus satriekusi līdzība starp šiem notikumiem un tiem, kas ievadīja otru pasaules karu. Nav nekādas starpības starp nacistu un komūnistiskās Krievijas metodēm." Pēdējie notikumi esot salīdzināti ar krizi 1938. g., bet pareizāk būtu tos salīdzināt ar notikumiem 1939. g. pavasarī, kad Hitlers nometa masku un Prāgā nobeidza to darbu, ko bija ievadījis Minchenē. Tomēr salīdzinājumos nevajagot iet pārāk tālu, starp abām situācijām esot arī liela starpība, kas ļaujot pašreizējo situāciju vērtēt daudz labvēlīgāk. Vispirms esot jāievēro, ka tagad Eiropā atrodas amerikāņi un ka viņi atteikušies no maldīgās iedomas, ka ASV varētu neiejaukties Eiropas konfliktos. Bez tam esot iemesls ticēt, ka krievi negribot karu, kaut arī liktos, ka viņi tam gatavojas. Kamēr vācieši domājuši, ka viņi ar uzvaru karā varētu iegūt vairāk, nekā viņi varētu zaudēt, karu zaudēdami, padomju valsts vēl tikai atkopjoties no grūtas uzvaras un tās rīcībā esot lielas teritorijas, kas vēl gaida saimniecisku izveidošanu. Bīstams gan esot tas apstāklis, ka, kamēr 1939. g. Lielbritanija saskatīja briesmu signālus un gatavojās briesmām, šodien tā pati Anglija atbruņojoties baigā ātrumā. DM

DAŽOS VĀRDOS

Gandrīz 3 gadus pēc kapitulācijas izdevies apcietināt bij. Vācijas sieviešu vadītāju Solci-Klinki, kas kopā ar viru, agrāko SS augstāku vadītāju Heismeieru, klusi dzīvojuši Tībingenas apkaimē ar svešu vārdu. Abi gatavojuši abažūras kādai fabrikai un paspējuši arī denacificēties. Pie apcietinātajiem atrastas indes ampulas.

Uz Austriju pārbēguši ap 100 ungāru rekrūšu, kam esot bijusi gaidāma izsūtīšana uz apmācībām Urālos.

27 amerikāņu kaŗa kuģi no Vidusjūras telpas, kuŗus tagad nomaina citas vienības, ieradušies Gibraltārā.

Nākošā kaŗa noziedznieku sarakstu jau sastādot Maskavā, ziņo amerikāņu ārzemju korespondentu priekšsēdis Vigands. Pirmajā vietā sarakstā esot amerikāņi, tad sekojot angļi, grieķi, turki, itaļi, franči un rietumjoslu vācieši. Materiālus sarakstam piegādājot slepena padomju organizācija ārzemēs „Troika", ar centriem ASV, Kubā, Meksikā, Argentīnā un Šveicē. Par tiesājamiem „imperālistiem vai viņu palīgiem" ieskaitot valstsvīrus, diplomātus, ģenerāļus, bet sevišķi laikrakstu izdevējus, redaktorus, žurnālistus un radio komentātorus.

Maršalu par prezidenta kandidātu Trumena vietā demokratu partijai ieteicis izraudzīt senātors Džonstons. Vandenbergs lūdzis republikāņus neizraudzīt viņu par savu kandidātu.

Angļu fašista sēra Mosleja organizētās „vienības kustības" sapulci Londonā slēgusi policija, jo pūlis protestējot demolējis sapulces plakātus. Piecas personas apcietinātas.

Irāna liegusi atļauju iebraukt Irānas ūdeņos ASV lidmašīnu bāzes kuģim un 2 iznīcinātājiem, kas apmeklēs Persijas līci. Ministru prezidents Hakimi paskaidrojis, ka nepielaidīšot arī „lidojošo cietokšņu" manevrus šai apgabalā.

Pēc 200 gadu ilgas okupācijas Indiju atstājušas pēdējās angļu kaŗaspēka vienības.

Pilsoņu karš izcēlies Jemenā starp noslepkavotā vecā un jaunā imama piekritējiem, ziņojis agrākā imama dēls.

Vispārējas vēlēšanas Korejas amerikāņu joslā notikšot 9. maijā. Pēc Reutera ziņām, amerikāņu kaŗaspēks ieņēmis pozicijas pie Korejas amerikāņu un padomju joslas demarkācijas līnijas.

Slepenu nolīgumu par 1070 amerikāņu lidmašīnu nodošanu Ķīnai paziņojis senātors Bridžiss. Līgums noslēgts 1945. g. septembrī, un lielākā daļa lidmašīnu jau piegādāta. Paveikta arī līgumā paredzētā 1560 lidotāju apmācība.

„Personīgu politisku motīvu dēļ" atkāpies Rumānijas vēstnieks Bernē.

400.000 grieķu bērnu līdz šim esot nolaupījuši nemiernieki, teikts Grieķijas valdības sūdzībā UN Balkānu komisijai. Šos bērnus nemiernieki vedot uz Bulgāriju un citām zemēm, kur tos audzinot komūnisma garā.

Mek Narnijs prasa ASV nodrošināšanai 35.000 lidmašīnu

RIETUMU VALSTIS PAR SPĒCĪGU AIZSARDZĪBAS SISTĒMU

Anglijas aizsardzības ministrs Aleksandrs apakšnamā nostājās pret komūnistu ierosinājumu tūlīt samazināt bruņotos spēkus līdz 500.000 vīriem un aicināja atbalstīt valdības aizsardzības politiku, kas nākošajā budžeta gadā paredz samazināt armiju par 224.000 vīriem — līdz 716.000. Komūnisti, norādīja Aleksandrs, vēloties, lai Anglija un citas zemes, kas mīl brīvību, pašas atņemtu sev aizsardzības līdzekļus pret iekšējiem un ārējiem ienaidniekiem, kamēr Padomju Savienība uztur stiprus bruņotos spēkus. Valdība nedomājot arī tik tālu samazināt floti, ka tā vairs nespētu veikt savus uzdevumus. Bez „dzimtenes flotes" Anglijas ūdeņos esot arī visādu tipu citi kaŗa kuģi, ko vajadzības gadījuma varot diezgan ātri sagatavot akcijām citur.

Strādnieku deputāts Grosmans norādīja, ka cīņai pret komūnistiem esot divi līdzekļi — sociālā sistēma un bruņoti spēki. Pirmais esot vairāk piemērots Anglijai, otrs — ASV. Militārā vara vien nespējot līdzēt. Kaŗa gadījumā Rietumeiropa nespētu pretoties Padomju Savienības 300 divīzijām, un dažās nedēļās tās atrastos Norvēģijā, Francijā un laikam arī Spānijā un Portugalē. Pareizāka aizsardzība esot pret komūnismu droša sociālā sistēma, realizējot Maršala plānu un rietumu ūniju. Ministru prezidents Etlijs valdības atbildē norādīja, ka Anglija savu aizsardzību veidos kopā ar tās sabiedrotajiem un draugiem Eiropā, dominijās, kolonijās uz aiz Atlantijas okeana.

Agrākais amerikāņu virspavēlnieks Vācijā ģenerālis Mek Narnijs kādā sapulcē Ņujorkā prasīja stipru ASV aizsardzību, lai spētu nodrošināties pret katru uzbrukumu ASV vai tās interesēm, jo uz UN vien šai ziņā vēl nevarot paļaisties. Kongresa aviācijas politikas komisija prasījusi izveidot pretgaisa aizsardzības sistēmu ar 35.000 lidmašīnām, lai nodrošinātos pret uzbrukumiem „arī ar briesmīgākiem ieročiem nekā atombumba". Komisijas 5 gadu aizsardzības plānā paredzēts arī obligātais kaŗa dienests.

Par valsts aizsardzību runājis arī Francijas ministru prezidents Šumans savas MRP partijas vadības sēdē. Francija militārā ziņa esot nonākusi neizdevīgā stāvoklī un tādēļ nedrīkstot zaudēt laiku. Francija esot viens no pēdējiem civilizācijas balstiem, tai esot jābūt gatavai visām iespējām un uzmanīgi jāvērojot notikumi ārpus tās robežām. Pret komūnismu Francija varēšot nodrošināties, radot sociālu mieru un taisnību. Ģenerāļa de Golla „labā roka" Gastons Palevskis kādā sapulcē nosauca Jaltas nolīgumu par „otro Mincheni", un tā sekas esot varas sagrābšana komūnistu rokās Čechoslovakijā. Pret padomju ekspansijas tieksmēm Palevskis ieteica pietiekami spēcīgu Eiropas federāciju. Viņš aicināja paātrināt „tautas ūnijas" nākšanu pie varas, atbalstot prasību pēc nacionālās sapulces atlaišanas un nobīdot pie malas „trešo varu", kas esot uz aplama ceļa. BBC, DM, NYHT

Vandenbergs aicina apturēt trešo pasaules kaŗu pirms tā izcelšanās

Var cerēt, ka ASV tautas pārstāvju nams un senāts pieņems Eiropas palīdzības programmu līdz šī mēneša beigām, izteikušās kompetentas amerikāņu aprindas Londonā. Likumprojekta debates senātā 1. martā atklāja republikāņu senātors Vandenbergs, brīdinot, ka senāta lēmums šai jautājumā var ietekmēt vēstures gaitu turpmākajos simts gados. Senāta ārpolitiskā komisija Vandenberga vadībā ieteikusi senātam atvēlēt 5,3 miljonus dolaru palīdzībai Eiropai Maršala plāna pirmajā gadā. Vandenbergs aicināja pieņemt likumprojektu un palīdzēt apturēt trešo pasaules kaŗu, vēl pirms tas sācies.

Otrdien likumprojektu sāka apspriest arī tautas pārstāvju nama ārpolitiskā komisija, reizē uzklausot dažādos viedokļus par palīdzību Ķīnai, Grieķijai un Turcijai, jo galīgajā kongresa pieņemamajā likumā laikam apvienos visu ārzemju palīdzības programmu. Ārlietu ministrs Maršals un aizsardzības ministrs Forestals komisijā atkārtoti pastāvēja uz papildu palīdzības atvēlēšanu Grieķijai un Turcijai Trumena pieprasītajā apmērā — 275 milj. dolaru un, brīdināja par notikumiem Čechoslovakijā. Tūlītēju un efektīvu militāru palīdzību Ķīnai aizstāvēja bijušais vēstnieks Maskavā Bullits, prasot 100 miljonu dolaru. Ar Ķīnas nonākšanu komūnistu rokās, teica Bullits, sabruktu visa Āzija. NYHT, BBC

†

Mūsu mīļais, sirsnīgais draugs

Kristaps Plauže,

miris Vācijā pag. g. decembrī.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

Venita un Nikolajs Seglenieki

St. MORICĀ PĒC TAM, KAD TUR VAIRS NELIESMO OLIMPISKĀ UGUNS

PROFESIONĀLISMA MAKŠĶERES OLIMPISKAJOS ŪDEŅOS. — LATVIEŠU DRAUGI UN VIŅU TAGADĒJAIS LIKTENIS. — HOLIVUDAS MODES VĒSMAS St. MORICĀ PĀRVĒRŠAS STIPROS VĒJOS. — NO ĶĪNAS UZ OLIMPISKAJĀM SPĒLĒM.

Speciālraksts Latvijai no St. Moricas.

Mazajā itāļu krodziņā sen apklusušas pārrunas par to, kāpēc tādus svētkus, ko sauc par olimpiskajām spēlēm, rīko tieši St. Moricā. Važoņu rindas atkal, kā gadu no gada, vizina skaistās dāmas un lepnos kungus, un braucēji sezonas beigās apmierināti skaitīs nopelnītos frankus. Tikai nedaudzas dienas sporta drudzis mēģināja sacensties ar franku. Sākās olimpiskās sacensības. Centimetri un sekundes izšķīra uzvarētājus, bet cīņām tomēr nebija skatītāju atbalss. Kliboja sacīkšu organizācija. Olimpiskajās spēlēs patvaļīgi bija ieradusies jauna locekle — politika, vīdama savu pavedienu cauri visiem sporta notikumiem. Sportists nekad nav bijis politiķis, bet šoreiz politiskie notikumi noteica viena otra sportista likteni. Izpalika, piemēram, Ungārijas ātrslidotāja — rīdziniekiem labi pazīstamā Hidvegi starts tikai tādēļ, ka ceļu uz olimpisko spēļu vietu viņš no Budapeštas bija mērojis cauri Zviedrijai.

„Padomju sportisti deg nepacietībā piedalīties vasaras olimpiskajās sacensībās Londonā, bet vadība vēl domā, ka nav pienācis īstais laiks izšķirties," man stāsta Konstantīns Kudravcevs, padomju ātrākais slidskrējējs. Šoreiz viņš bija viens no izredzētajiem PSRS 11 sporta pārstāvjiem, kas kā novērotāji atsūtīti uz St. Moricu. „Pietiktu ar 2 nedēļām intensīva treniņa St. Moricā, un mūsu ātrinieki pārspētu visus šo spēļu rezultātus," pašapzinīgi, dārgo foto aparātu pirkstos grozīdams, saka Kudravcevs. Gribu kaut ko iebilst un jautāt. Vēl laikus tomēr apķeros, ka mūsu sarunas ir tīri profesionālas dabas, un mans uzdevums amerikāņu ziņu aģentūrai United Press iegūt ilgi kāroto interviju. Un neizteikts paliek jautājums, kādēļ Alfons Bērziņš šodien solo Sibirijas taigās.

Tālāk runājam par padomju sportistu sasniegumiem. Zīlējam izredzes Londonas olimpiskajās spēlēs. Nobeigumā PSRS pārstāvji neaizmirst uzsvērt, ka „padomju sportists interesējas arī par pasaules problēmām". Mans uzdevums tikai klausīties. Atvadamies.

Latviešu labvēlis norvēģu „lielais Oskars" Olsens sarunā ar labpatiku atceras pirmās olimpiskās ziemas spēles Šamoniksā, kur ledus celiņā sastapies ar mūsu vecmeistaru Albertu Rumbu. „Tur nodibinājām latviešu-norvēģu „antanti", ko vēl šodien uzskatu par spēkā esošu," stāsta vienmēr smaidošais Norvēģijas ātrslidošanas vecmeistars. „Šodien jūsu sportistu nav dalībnieku vidū, bet ticiet man," viņš turpina, „mēs, norvēģi, izprotam jūsu ciešanas un tūkstošu baigo likteni. Stāstiet jūsu tautiešiem trimdā, ka pienāks diena, kad draudzīgās cīņās atkal būsim visi vienkopus."

Daudz patiesu draugu latviešu sportistiem arī Somijā. Ilggadīgais ģenerālkonsuls Helsinkos A. Himbergs, kas ne vienu vien vasaru pavadījis mūsu jūrmalā, tikko atgriezies no garāka ceļojuma pa ASV. Lielais latviešu draugs, kas uz St. Moricu atvedis teiksmainos Somijas slēpotājus, braucienā guvis pārliecību lielo problēmu taisnīgam atrisinājumam.

Ceļojumā paredzētās programmas maiņa laupījusi ģenerālkonsulam iespēju sastapties ar mūsu sūtni Dr. Bīlmani Vašingtonā, kur domāto piecu dienu vietā izdevies uzkavēties tikai dažas stundas. A. Himbergs dzīvi interesējās par mūsu diplomātu gaitām un likteni. Atceras daudz pazīstamu vārdu. Sūtot sveicienus visiem latviešu draugiem ģenerālkonsuls izsaka cerību kādreiz atkal klausīties mūsu jūrmalas priežu šalkoņā.

Somu aktīvie sportisti gandrīz visi tomēr pesimisti. Somijas slidskriešanas savienības prezidenta Blomkvista vārdus apslāpē asaras. Saprotam, ka mūsu likteņos baiga kopība.

Daudz labvēlīgāks liktenis izrādījies tulpju zemes — Holandes pārstāvjiem. Dalībnieku sarakstā apstājos pie kāda pazīstama vārda. Tas ir ātrslidotājs Langedijks. Turpat 10 gados kalsnā sportista āriene nav nemaz mainījusies. Viņa sasniegumi sportā pat auguši. Un atkal sēra vēsts: pagājušā gadā miris pasaules slidskriešanas savienības priekšsēdis — latviešu draugs holandietis Van Lērs.

Apciemoju ungārus. Arī tur redzu mūsu vecos paziņas Ladaniju un Hirdvegi. Mēnešiem ilgas cīņas Budapeštā, pēc atbrīvošanas koncentrācijas nometnes, kur zināmu laiku pavadījis gandrīz ikviens miermīlīgs Budapeštas iedzīvotājs. Tāda pagātnes bilance. Tagadnē — nedrošība, nākotnē — neziņa. Vakarā, raugoties St. Moricas krāšņajās ugunīs, viens otrs ungārs nedroši zīlē — braukt vai nebraukt mājās?

Īpatnēji slavens, pašam pavisam negribot, St. Moricā bija kļuvis teicamais Zviedrijas slēpotājs Nils Karlsens. Temperamentīgās dienvidamerikāņu miljonāres iegriba tomēr palika neiepildīta. Speciālā mašīna atgriezās bez gaidītā pasažiera. Atvieglоti nopūtās zviedru slēpotāju treneris, kas nebija taupījis pūles, lai stalto sportistu pasargātu no ugunīgās dienvidnieces. Tāda bija medaļas otrā puse. Franki un dolari centās aprit sportistus. Profesionālā sporta menedžeri izmeta savas treknās makšķeres olimpiskajos ūdeņos. Rezultāti pagaidām nav zināmi. Žurnālistes ziņkārība tomēr gluži tukšā nepalika. Atklāju, ka amerikāņu un norvēģu menedžeri olimpisko spēļu laikā gandrīz (varbūt jau 100%) vienojušies par profesionālo pasaules meistarsacīkstēm ātrslidošanā Norvēģijā nākošā ziemā. Viss rūpīgi izplānots. Amerika dos dolarus, bet Norvēģija skatītāju tūkstošus. Un sacensoņu rindās cer redzēt ne tikai visu laiku ātrāko amerikāņu sprinteri Freizingeru, bet arī vairākus St. Moricas uzvarētājus.

St. Moricā grūti palikt nepazītam. Kas gan aiz pelēki zilajā slēpošanas tērpā solojošā staltā džentlmeņa tumšajām un neparasti lielajām saules acenēm neuzzīmētu Rumānijas bijušo valdnieku Michailu! Tādās lietās St. Morica vairs nav pirmziemniece. Princese Anna bija tradicionālajā necādu kažokā un spilgtā galvas segā. Viņa ne ar ko neatšķirās no pārējām elegantām ziemas sporta cienītājām. Nekas neliecināja, ka valdnieks savā traģēdijā nejustos labi.

Lielu ievērību izpelnījās dailās Holivudas pārstāves Norma Širere un Paulete Godarte. Pēdējā ar saviem spilgtajiem tērpiem likās esam Parīzes modes namu labākā reklāma. Kurš sievišķīgs radījums ziņkārē un apbrīnā neapstāsies, vērojot garām graciozi paslīdošo dailavu ugunīgi sarkanā tērpā! Plandošo svārku krokas sniedzās turpat līdz potītēm, atstājot tikai mazu spraugu, lai dienas gaismā parādītos tikpat sarkanas zekes, ieslīdot kurpītēs, kādas dailās dāmas valkāja pirms pāris gadu desmitiem. Tā kā mode tur, kur valda franks un dolars, uz sevi ilgi gaidīt neliek, tad St. Moricā jaunās vēsmas drīz pārvērtās stipros vējos. Bet dzīve mīl kontrastus. Koķetu bizīšu īpašniece plūca uzvaras laurus slalomā un par graciozām bizītēm runāja tikpat daudz, kā par Pauletes ugunīgajiem brunčiem.

Un tagad pie vislaimīgākā sportista. Pasaules rekordists ātrslidošanā zviedrs Ake Seiferts noraudāja prieka asaras, klausoties norvēģu olimpiskā uzvarētāja Helgesena vārdos: „Ja kāds no mums pelnījis zelta medaļu, tad tas esi tu, Ake." Pirms sacīkstēm — galvenais favorīts! Cīņām sākoties — viens zaudējums pēc otra. Tā klājās Seifertam St. Moricā. Tikai pēdējā sacensību dienā, kad visas cerības jau likās zudušas, un zviedri bija samierinājušies ar norvēģu panākumiem, Ake pārsteidza visus ar skaistu uzvaru slidskriešanas maratonā — 10.000 m slidojumā.

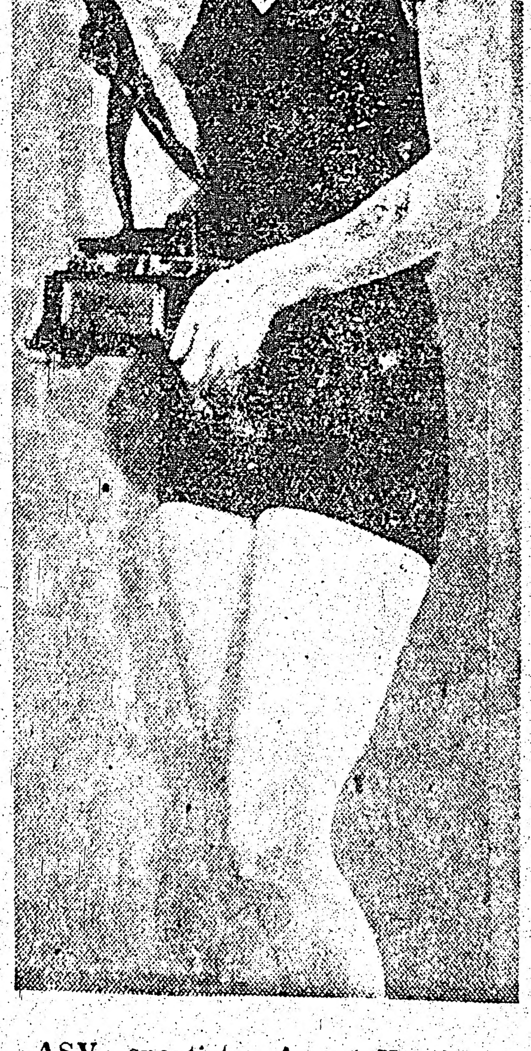

ASV sportiste Anna Kertise ir pirmā sieviete pasaulē, kas 400 m distanci kraulā peldējusi labāk par 5 minūtēm (4:56,7 min.), ko Eiropā spēj veikt tikai nedaudzi vīrieši. Lietpratēji domā, ka šis rezultāts pašreiz ir absolūti labākais sasniegums pasaulē peldēšanā sievietēm, un uzskata Kertisi par drošu zelta medaļas kandidāti olimpiskajās spēlēs Londonā. Uzņēmumā: smaidošā kalifornieте ar vienu no savām daudzajām balvām.

Slavenību sarakstā vēl jāpiemin arī Grēta Melandere, norvēģu pasaules apceļotāja. Sieviete, kas viena pati automašīnā šķērsojusi visu pasauli, un savos iespaidos dalījusies ar aizrautīgiem lasītājiem. Grētas ceļojumu aprakstiem vislielākais metiens Eiropā. Tikai pirms pāris nedēļām ar dzirkstošu humoru un neizsīkstošu enerģiju apveltītā sportiste atgriezusies no Ķīnas, bet olimpiskās spēles bez viņas nevar notikt! Grētai jāredz lielās cīņas, lai pēc tam atkal dotos jaunā ceļojumā, šoreiz pa slaveno Burmas autoceļu.

Olimpiskā uguns St. Moricā jau sen beigusi degt. Pilsētā, kas savā vapenī nes gaišo saules simbolu, atkal atgriezies miers un dzīve sākas tikai zvaigznēm parādoties tuvajā debesu lokā.

St. Moricā, februāra beigās.

Mirdza Bērziņa

Sludinājumi

Tautietes! Ar Jums vēlas iepaz. nop. prec. nolūkā di vi dzīves vētru lauzīti, bet nesalauzti latviešu karavīri, kopvecums 60 gadi (kopgarums 3,45 m). Jūs varat būt vecumā no 25 līdz 30 gadiem. Rakstiet: **Harim** jeb **Varim:** Nürnberg, Alte Regensburgerstr. 8920. L. S. Comp. Atbildēsim visām nopietni domājošām. Varbūt radīsim saskaņu. (631)

†

Dzimtenē 1946. g. 14. febr. mirusi

ANNA SIMAKOVSKA,

dz. **Jasukēviča,**

dzim. 1886. g. 13. janv. Ludzā. Apbedīta Ludzas kapos.

Pēc viņas sēro

vīrs, meitas, znots Latvijā un meita Anglijā.

†

Dzimtenē zemes klēpī guldīts mūsu ļoti mīļotais, labais tētiņš

Indriķis Kalcenaus,

dzim. 1870. g. Rūjienā, miris 1945. g. 20. augustā Rīgā.

Tavs gaišais tēls būs mūsu mūža paraugs.
Svētīgi tie sirdsšķīstie,
Jo tie Dievu redzēs.

Pēc viņa skumst

Richards Kalcenaus ar ģim. Sibirijā,

Edīte Jakubovska un Maija Zandberga ar bērniem trimdā.

†

No tāla svešuma saņemta sēru ziņa, ka

inž. Teodors Vītols,

dzimis 1888. g. 1. martā, miris Ņujorkā 1948. g. 15 janvārī.

Dziļā cieņā paturēs

bij. VEF darbinieki svešumā — Vācijā.

Kā sākās vācu - krievu karš

Molotova un Hitlera saruna, ko bij. ASV ārlietu ministrs Bernss uzskata par pagriezienu pasaules vēsturē

Bijušais ASV ārlietu ministrs Bernss savā grāmatā „Atklāti runājot" attēlo Vācijas un Padomju Savienības kaŗa iesākšanos šādi:

„1940. g. jūnijā Padomju Savienība pieprasīja Rumānijai Besarabiju. Vācija nevarēja iebilst, jo Hitlers bija deklarējis, ka viņam šai apgabalā nav nekādu interešu. Pēc tam Padomju Savienība pieprasīja Ziemeļbukovinu. Par šo apgabalu agrākās apspriedēs nebija runāts un Vācija protestēja. Molotovs vienkārši atbildēja, ka neredz iemesla protestam, jo apgabalu apdzīvojot ukraiņi. Viņš skaidri pateica, ka Padomju Savienība sagaida Vācijas atbalstu ne vien šai prasībā, bet arī vēlākai prasībai pēc Dienvidbukovinas.

Hitlers sāka skaisties. Acīm redzot viņam sāka likties, ka vācieši lej asinis par territorijām, ko iegūst, bet Padomju Savienība grib paņemt savu tiesu bez cīņas. Vācijas vēstnieks Maskavā saņēma instrukcijas informēt Molotovu, ka Vācija ieinteresēta Rumānijas territorijas garantēšanā. Vācijai bija vajadzīga Rumānijas pārtika un nafta. Tāda pati bija arī Vācijas nostāja pret Ungāriju. Vēstnieks piebilda, ka, saskaņā ar neuzbrukšanas paktu, abām pusēm ir pienākums konsultēt otru partneri tādos jautājumos, kas interesē abus, bet Vācija neesot informēta, kad notikušas akcijas kaimiņu territorijās, kā, piemēram, Lietuvā vai pēkšņajā akcijā pret Besarabiju un Bukovinu.

Molotovs savukārt pastāvēja uz to, ka vāciešu rīcība nesaskan ar līgumu un ka Vācijai vajadzējis zināt, ka Padomju Savienība būs ieinteresēta Rumānijā un Ungārijā.

Neuzticība sāka pieaugt abās pusēs. 1940. g. 13. oktobrī Ribentrops aizrakstīja 19 lappušu vēstuli Staļinam, sīkumos izskaidrodams Vācijas rīcību pēdējos mēnešos un minēdams šīs rīcības iemeslus. Viņš aicināja Molotovu uz Berlīni. Staļina atbilde bija nesaistīga, bet viņš piekrita, ka attiecību uzlabošana pilnīgi iespējama, un paziņoja, ka Molotovs ieradīsies Berlīnē 12. novembrī.

Molotovs divas reizes apspriedās ar Hitleru, ik reizi trīs stundas. Sarunas pierakstīja vēstnieks Pauls Šmits. Pēc manām domām, šīs sarunas iezīmēja pagrieziena punktu kaŗā. Man šķiet, ka šīs vizītes nozīmēja pat pagriezienu visā vēsturē. Jo Molotovs lielā mērā pārspekulējās. It sevišķi viņa saruna ar Hitleru otrajā sarunu dienā izceļas kā liela diplomātiska neveiklība.

Hitlers šķietami bija lielmanīgā un ekspansīvā noskaņojumā. Tā kā nacistu uzvara ir droša, viņš deklarēja, Vācijai un Padomju Savienībai vajadzētu vienoties par Britu imperijas sadalīšanu, kas drīz iekritīšot viņu rokās. Vācija, viņš domāja, varētu lūkoties uz rietumiem, un Padomju Savienībai vajadzētu pievērst savu uzmanību austrumiem. Krievijai vajadzētu izeju uz siltu un brīvu jūru, ko varētu atrast Irānā pie Persijas līča un Arabu jūras. Hitlers aizrāvās, tēlodams pasauli, kas sadalīta starp Vāciju un Padomju Savienību.

Molotova precīzā, legālistiskā domu gaita nespēja pieklauties Hitlera grandiozajiem uzmetumiem. Viņš piekrita tam, ka Hitlers viņu iepazīstinājis ar interesantu tālākas nākotnes sadarbības programmu, bet padomju valdība vēloties diskutēt tiešākas problēmas. Acīm redzot pastāvošie nolīgumi „neapmierina Vāciju", viņš turpināja, tāpēc ka nolīgumi skaidri paredzot Somiju padomju ietekmes sfairai, bet joprojām tur atrodoties vācu spēki. Tie būtu tūlīt izvācami. Padomju Savienībai esot jāprotestē pret to, ka Vācija garantējusi Rumānijas robežas, un Molotovam pašam esot jābrīnās, pret ko gan šī garantija varētu būt vērsta.

Cik nepatīkami gan tam vajadzēja iedarboties uz Hitlera fantazijas lidojumu! Viņš izskaidroja, ka vācu spēkiem jāatrodas Somijā, lai apsargātu apgādes līnijas uz Norvēģiju un Zviedrijas rūdas raktuvēm, bet tos atsauks tik drīz cik vien iespējams; Rumānijas robežas jāgarantē, lai novērstu sadursmes starp rumāņiem un ungāriem, kas kaitētu vācu saimnieciskām interesēm.

Molotovs asi pateica, ka Hitlera atbilde viņu neapmierina, un paziņoja, ka Padomju Savienība grib uzņemt ciešākus sakarus ar Bulgāriju un, ja iespējams, parakstīt ar to abpusīgas palīdzības līgumu, ievērojot Bulgārijas pozicijas pret Dardaneļiem. Beidzot viņš pieprasīja jaunu režīmu Dardaneļiem, kas saturētu reālas garantijas un ne apliecinājumus uz papīra.

Hitlers atteica, ka nevar atbildēt, iepriekš nesazinājies ar Bulgārijas valdību un ar Musolīni.

Šai vietā Molotovs izdarīja vislielāko neveiklību. Viņš pieprasīja noteiktu un tūlītēju atbildi. Tulka piezīmēs teikts, ka Hitlers šai laikā jau izrādījis lielu niknumu.

Es varu iedomāties šo ainu. Hitlers bija teicis to, kam tiešām ticēja. Viņš bija pārliecināts, ka uzvarēs, viņš iedomājās, ka jau pārvalda pasauli, un viņš tikko bija uzmetis tās ainu, devīgi atvēlēdams lielu tiesu padomju valstij, kas nebija zaudējusi nevienu dzīvību un nebija šai kaŗā izdevusi ne dolaru. Bet Molotovs vienkārši teica, ka tas ir „interesanti", un pieprasīja tūlītēju atbildi jautājumiem, kam Hitlera acīs vajadzēja likties sīkiem un ikdienišķiem. Ir viegli iedomāties satraucamo un eksplozīvo Hitleru brīnamies par tāda vīra uzmācību, kura valdība, pēc Hitlera pārliecības, nebija sagatavota kaŗam, bet kas pats tomēr uzdrošinājās teikt viņam — Hitleram, ka viņa atbildes neapmierina.

Vēsturnieki varbūt kādreiz atklās, kad Hitlers nolēma sākt kaŗu ar Krieviju. Varbūt, ka viņš jau agrāk bija apsvēris to vispārējos vilcienos, bet kamēr man nepierādīs pretējo, es ticēšu, ka šī saruna ar Molotovu bija izšķirīgais moments. Skaidrs ir tas, ka kopš šī 13. novembra krievu un vāciešu attiecības pastāvīgi pasliktinājās."

Tālāk Bernss apraksta dažādos notikumus līdz 1941. gada jūnijam, kas liecināja par konflikta tuvošanos un pēdējo dienu notikums attēlo šādi:

„Sekoja vairākas atslābuma nedēļas. Molotova un Šulenburga apspriedes vairs nenotika. Beidzot jūnijā vācu vēstniecība Maskavā saņēma instrukcijas sūtīt atpakaļ uz Vāciju visas vācu sievietes un bērnus, neradot lielu satraukumu.

22. jūnijā Molotovs aicināja Šulenburgu pie sevis. Viņš paziņoja, ka vācu lidmašīnas arvien lielākā skaitā bez atļaujas ielido padomju territorijā, un pieprasīja, lai sper soļus turpmāku pārkāpumu novēršanai. Šulenburgs solīja ziņot par šo lietu savai valdībai. Molotovs tad teica, ka pasaulē izplatītas baumas par kaŗu starp Vāciju un Padomju Savienību un tagad viņš esot dzirdējis, ka vācu vēstniecības darbinieku sievas un bērni atstājot zemi. Viņš vēlējās izskaidrojumu. Šulenburgs bija pārsteigts. Molotovam vajadzēja zināt, ka Šulenburgs nesaka taisnību, kad viņš apgalvoja, ka par baumām neko nezina un ka sievietes un bērni dodas tikai vasaras atvaļinājumā.

Nākošā dienā, 23. jūnijā, Šulenburgs saņēma instrukcijas no Berlīnes apmeklēt Molotovu un paziņot tam sekojošo: „Pieaugošā padomju spēku koncentrēšana gar Vācijas robežu sasniegusi apmērus, ko Vācijas valdība vairs nevar paciest. Vācijas valdība tāpēc nolēmusi spert pretsoļus."

„Vai tas ir kaŗa pieteikums?" jautāja Molotovs.

Vēstnieks bezspēcīgi pacēla rokas.

Molotovs teica, ka viņš nevarot skatīt to citādā gaismā, kopš vācu spēki jau šķērsojuši Krievijas robežu un nacistu lidmašīnas bombardējušas vairākas krievu pilsētas.

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM. 7.— mēnesī — ar „Atpūtai", kas iznāk reizi nedēļā — RM. 9.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM. 6.— mēnesī par eks., bet ar „Atpūtai" RM. 8.— par eks. Sludinājumu maksa: RM. 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi pa puscenu, bet ne nuzāk ka RM. 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai". (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.